

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

18 ağır cinayət
törədən
müəllimə 19 il
həbs verildi

yazısı səh.3-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 31 avqust 2023-cü il Cümə axşamı № 153 (8289) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

**Fransanın siyasi
əxlaqsızlığı - Parisin
şantajları əndazəni aşır!**

Makron və komandası
Paşinyandan betər
ermənilik edir;
Fransadan göndərilən
TIR-lar Laçın yolundan
buraxılmadı!

yazısı səh.6-da

**Bakı Parisin, İrəvanın və
Kremlin maskasını yırtdı**

yazısı səh.8-də

**Kimlər tələbə ola bilməyəcək -
statistik rəqəmlər**

yazısı səh.12-də

**Sahibsiz itlər ölkə
boyunca təhlükə saçır -
necə davranmalı...**

yazısı səh.14-də

**Priqojinin "Vaqner"inin
təleyi necə olacaq - təşkilat
buraxılacaq, yoxsa...**

yazısı səh.13-də

**14 Azərbaycan vətəndaşı
Almaniyadan geri qaytarıldı**

yazısı səh.3-də

**Nüvə təhdidi artır - Kim Çen
və Lukaşenko Rusiyanın
"tətikçisi" rolunda**

yazısı səh.9-də

**BRİKS G7-yə rəqib ola
biləcəkmi - təhlil**

yazısı səh.10-də

**Ölkədə pensiyaçıların
sayı azalıb, səbəb... -
ekspertlərdən ilginclər**

yazısı səh.12-də

**Əmlakı, mağazası təbii fəlakətdə
məhv olanlar - sığorta məsələsi...**

yazısı səh.15-də

AĞDAM-XANKƏNDİ YOLUNDA HUMANİZMƏ ERMƏNİ HÜCUMU - "ACINDAN ÖLƏNLƏR" ÇÖRƏK YOX, DƏMİR YUMRUQ İSTƏYİR!

Bakıdan yardım aparan karvanın qarşısına tikanlı
məftildən sədlər düzüldü, gərginlik sürətlə artır;
deputat: "Onlar ya Azərbaycanda vətəndaş kimi
yaşayacaqlar, ya da ölkəmizi tərk edəcəklər"

yazısı səh.5-də

Azərbaycanda kartof istehsalı niyə azalır: idxal rəqabəti, yoxsa...

Qarşıdan gələn qış-yaz mövsümündə bu məhsulun
qiyməti bahalaşacaq; ekspertlər deyir ki...

yazısı səh.4-də

Hikmət Hacıyev:
"Ağdam-Xankən-
di yolu açıldıqdan
24 saat sonra
Laçın yolu da
açılacaq"

yazısı səh.2-də

Günel Səfərova:
"Beynəlxalq
təşkilatlar
Azərbaycanı
sıxışdırmaq üçün
yollar axtarırlar"

yazısı səh.7-də

**Ərdoğanın Soçi
səfərinə hazırlıq
başladı - Fidanla
Lavrov nələri
razılaşdıracaq?**

yazısı səh.9-də

yazısı səh.8-də

yazısı səh.7-də

Hikmət Hacıyev: “Ağdam-Xankəndi yolu açıldıqdan 24 saat sonra Laçın yolu da açılacaq”

“Ağdam-Xankəndi yolu açıldıqdan 24 saat sonra Laçın yolu da açılacaq”.

Musavat.com xəbər verir ki, bunu prezidentin köməkçisi, Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev BBC-yə müsahibəsində deyib.

“Yollar nə qədər çox olsa, hamı üçün bir o qədər yaxşıdır”, - deyən H.Hacıyev Qarabağ ermənilərinə digər Azərbaycan vətəndaşları kimi dil, mədəni, dini, o cümlədən bələdiyyə hüquqlarının təklif olunduğunu da bildirib.

Rusiya XİN: “Fransa Azərbaycanın da mövqeyini nəzərə almalıdır”

Rusiya XİN hesab edir ki, Fransa vasitəçilik etmək istəyirsə, həm Ermənistanın, həm də Azərbaycanın mövqeyini nəzərə almalıdır.

APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bu barədə Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova bu gün keçirdiyi brifinqdə bildirib.

“Biz dəfələrlə demişik ki, bir tərəfdən Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərinin normallaşması ilə bağlı Rusiya səylərinə əks olmayan, onları təkrarlamayan, bu səyləri pozmayan bütün təşəbbüsləri alqışlayırıq. Digər tərəfdən isə Fransanın bu istiqamətdə fəallığı bizə yaxşı məlumdur. Bu cür vasitəçilik səyləri çərçivəsində münaqişənin hər iki tərəfinin, yəni həm Azərbaycan, həm də Ermənistanın ilk növbədə mövqeyini nəzərə almaq lazımdır. Bunu ləğv etmək vəziyyətin nizamlanmasında hər hansı irəliləyişə ümid etməyə dəyməz. Bu, bütün vasitəçiliyin alfa və omeqasıdır”, - deyə Rusiya XİN sözçüsü vurğulayıb.

BQXK: “Münaqişə ilə bağlı hələ də 3800-dən çox itkin düşmüş azərbaycanlı var”

30 avqust dünyada silahlı münaqişə, zorakılıq, miqrasiya və təbii fəlakətlər nəticəsində itkin düşmüş yüz minlərlə şəxsin anıldığı Beynəlxalq İtkin Düşmüş Şəxslər Günü kimi qeyd olunur. Biz itkin düşmüş şəxslərin ailələrinin yanındaıq və əzizlərini onlarla birlikdə yad edirik.

Bu barədə Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin Azərbaycan nümayəndəliyindən APA-ya verilən məlumatda bildirilib.

Qeyd olunub ki, münaqişə ilə bağlı hələ də 3800-dən çox itkin düşmüş azərbaycanlı var: “Onların on minlərlə ailə üzvləri isə doğmalarının taleyini bilməyən ağrısı ilə yaşayır. On illər ərzində daimi qeyri-müəyyənlik içində yaşamağın ailələrə gətirmiş olduğu emosional yorğunluğu sözlərlə təs-

vir etmək mümkün deyil. Biz səlahiyyətli dövlət qurumlarının itkin düşmüş şəxslərin taleyinin aydınlaşdırılması, onların ailə üzvlərinə cavab verilməsi istiqamətindəki işlərini dəstəkləmək üçün əlimizdən gələni əsirgəmirik.

Fəaliyyət göstərdiyimiz illər ərzində itkin düşmüş şəxslərin ailə üzvlərindən təqribən 11000-ə yaxın bioloji istinad nümunəsi toplayaraq Azərbaycan Respublikası Əsir və itkin düşmüş, girov

götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyasına (bundan sonra Dövlət Komissiyası) təhvil vermişik. 2008-2012-ci illər ərzində Azərbaycan Qızıl Aypara Cəmiyyəti ilə birgə itkin düşmüş şəxslər haqqında onların ailə üzvlərindən ətraflı məlumat toplayaraq Dövlət Komissiyası ilə bölüşmüşük. Həmçinin biz ehtimal edilən məzarlıqlar haqqında məlumatları əlaqədar qurumlarla bölüşmüşük və 3 rayonda aparılmış ekshumasiya layihələrinə texniki tövsiyələrimizi verməklə və müxtəlif ləvazimatları ianə etməklə dəstək göstərmişik”.

“Medica Hospital”da qadın ayağının amputasiyası zamanı öldü

Bakıda qadın özəl xəstəxanada ayağının amputasiyası zamanı ölüb.

Bu barədə Musavat.com-a Baş Prokurorluğun Mətbuat Xidmətindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, avqustun 29-da 1961-ci il təvəllüdlü Nailə Mustafayevanın Xətai rayonunda yerləşən “Medica Hospital” xəstəxanasında sağ ayağının amputasiyası cərrahi əməliyyatı zamanı ölməsi faktı ilə bağlı rayon prokurorluğunda araşdırma aparılır.

İyunun 1-dək tikintisi başa çatmış qeyri-yaşayış binalarının istismarına icazənin forması təsdiqlənib

Nazirlər Kabineti “2023-cü il iyunun 1-dək tikinti obyektinin inşası, yenidən qurulması, yenidən planlaşdırılması, bərpası, təmiri və digər tikinti fəaliyyəti nəticəsində yaradılmış bütün mərtəbələrini, yan divarlarını və dam örtüyünün inşası daxil olmaqla tikinti-quraşdırma işləri başa çatmış qeyri-yaşayış təyinatlı binaların istismarına icazənin forması”nı təsdiqləyib.

APA-nın xəbərinə görə, qərar “Qeyri-yaşayış təyinatlı bəzi tikinti obyektlərinin istismarına icazə verilməsi ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 14 iyun tarixli 2181 nömrəli Fərmanının 3.2-ci bəndinin icrasını təmin etmək məqsədilə qəbul edilib.

Qərarla 2023-cü il iyunun 1-dək tikinti obyektinin inşası, yenidən qurulması, yenidən planlaşdırılması, bərpası, təmiri və digər tikinti fəaliyyəti nəticəsində yaradılmış bütün mərtəbələrini, yan divarlarını və dam örtüyünün inşası daxil olmaqla tikinti-quraşdırma işləri başa çatmış qeyri-yaşayış təyinatlı binaları ilə bağlı məlumatların və göstəricilərin əks olunduğu istismara icazənin forması təsdiq edilir.

İstismara icazə verən dövlət orqanları tərəfindən adıçəkilən fərmanın əhatə etdiyi qeyri-yaşayış təyinatlı binalar istismarına icazə vahid forma üzrə veriləcək.

İtkin düşən alimlər tapıldı

İsmayilli rayonu istiqamətində dağlıq ərazidə köməksiz vəziyyətdə qalan iki nəfər - alimlər Elnur Nəciyev və Emil Cəbrayilov tapılıb.

APA-nın xəbərinə görə, onlar İsmayilliya, Şahdağ Milli Parkı ərazisinə gətirilib.

Onlar İsmayilli istiqamətində tapılıblar. Həmin şəxslərin Quba istiqamətindən dağa qalxdıqları və yolu azdıqları bildirilib.

Sərhəd bölgələrini əhatə edəcək 6 mln. dollarlıq saziş imzalanıb

Koreya Beynəlxalq Əməkdaşlıq Agentliyi (KOICA) və Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsi (BQXK) arasında “Azərbaycanda silahlı münaqişənin təsirinə məruz qalmış ərazilərdə yaşayan həssas əhəlinin dolanışığı şəraitinə dəstək” layihəsinin Qrant Sazişinin imzalanma mərasimi keçirilib.

“APA-Economics” KOICA-nın yaydığı məlumata istinadən xəbər verir ki, layihənin dəyəri 6 mln. dollardır.

Layihə Azərbaycanın Ermənistanla sərhəddə yerləşən 11 bölgəsində keçiriləcək.

“Layihə bu bölgələrdə müharibədən əziyyət çəkən insanlarda müsbət dəyişiklik edilməsinə fokuslanıb”, - deyə məlumatda bildirilir.

İntihar edən hakim icraatında 84 cinayət işi olub

Bir neçə gün əvvəl intihar edən Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimi Rahib Salmanovun icraatında 84 cinayət işi olub.

Demokrat.az xəbər verir ki, o, sonuncu işlərini avqustun 31-nə təyin edib. Həmin gün intihar edən hakim 9 cinayət işi araşdırmalı olacaqmış. Həmin cinayətlərdən biri bıçaqlanma hadisəsi ilə bağlı olan iş olub. Digər 8 cinayət işi isə narkotiklərlə bağlı olub.

Rahib Salmanov intihar etməmişdən əvvəl sentyabrın 4-nə 15, sentyabrın 7-nə 10, sentyabrın 11-nə 17, sentyabrın 14-nə 7, sentyabrın 18-nə 8, sentyabrın 21-nə 8, sentyabrın 25-nə 2, sentyabrın 28-nə 3, noyabrın 2-nə 6, noyabrın 5-nə isə 1 cinayət işi üzrə məhkəmə iclası təyin edib.

Qeyd edək ki, intihar edən hakim araşdırdığı cinayətlərdən 2 icraatda rüşvət verməyə təhrik etmə, 4 icraatda dələduzluq, 2 icraatda mənimsəmə, 1 icraatda qətl, 5 icraatda isə qəsdən sağlamlığa xəsarət yetirmə ilə bağlı cinayət işləri olub.

Digər cinayət işləri isə narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı olub.

Qanunvericiliyə görə, bu cinayət işləri digər hakimlərin icraatına verilməsi üçün qərar qəbul olunacaq.

Xatırladaq ki, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimi Rahib Salmanov avqustun 28-də müalicə aldığı xəstəxananın yuxarı mərtəbəsindən özünü ataraq həyatına son qoyub.

Hazırda bu iş üzrə Nərimanov Rayon Prokurorluğunda araşdırma aparılır.

Azərbaycana narkotikləri uçuş aparatı ilə keçirən İran vətəndaşı tutuldu

Fərhad Hosein
Saxlanılan şəxs

Azərbaycana narkotikləri uçuş aparatı ilə keçirən İran vətəndaşı saxlanılıb.

Bu barədə Musavat.com-a Daxili İşlər Nazirliyinin (DİN) Mətbuat Xidmətindən məlumat verilib.

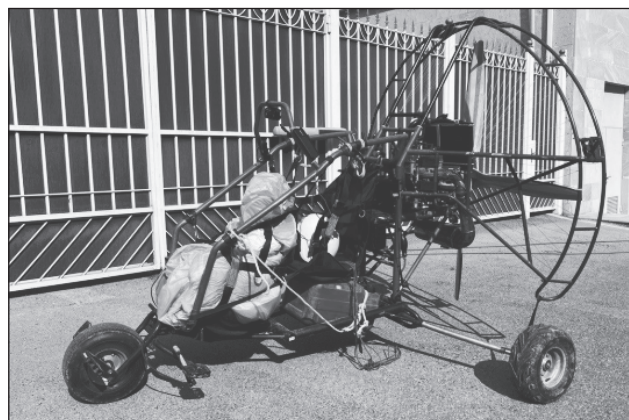
Bildirilib ki, DİN və Dövlət Sərhəd Xidmətinin (DSX) əməkdaşları tərəfindən birgə keçirilən növbəti əməliyyat nəticəsində qaçaqmalçılıq yolu ilə ölkə ərazisinə gətirilən külli miqdarda narkotik maddələrin qanunsuz dövriyyəyə buraxılmasının qarşısı alınıb.

Füzuli rayonunun Qaradağlı kəndi ərazisində keçirilən tədbirlərlə İran vətən-

daşı, 1980-cı il təvəllüdlü Fərhad Hosein Qulaməhməd oğlu narkotik maddələrin qanunsuz dövriyyəsinə təşkil etməkdə şübhəli bilinirdi üçün saxlanılıb.

Ondan 35 kiloqram tərkibli psixotrop maddələrlə zənginləşdirilmiş qurudulmuş mariyuana, metamfetamin və 360 ədəd psixotrop tərkibli metadon həbi aşkarlanıb.

Hosein Fərhadı ondan aşkar olunmuş narkotik vasitələri həmyerlisi "Nadir" adı şəxslə qabaqcadan əlbir olub razılaşmaqla sərhəd bölgəsində yerləşən Füzuli rayonuna çatdırdığını bildirib. Qeyd edək ki,

saxlanılan şəxs narkotikləri bu məqsəd üçün xüsusi hazırlanmış motoparaplan (uçuş aparatı) vasitəsilə keçirməyə cəhd göstərib.

Faktla bağlı Cinayət Məcəlləsinin 206.3.2 (Qaçqınçılıq, qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən törədildikdə) və 234.4.1-ci (Qanunsuz ola-

raq narkotik vasitələri, psixotrop maddələri əldə etmə, saxlama, daşıma, göndərmə, qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən törədildikdə) maddələri ilə cinayət işi başlanılıb, saxlanılan şəxs barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilib, əməliyyat-istintaq tədbirləri davam etdirilir.

14 Azərbaycan vətəndaşı Almaniyadan geri qaytarıldı

Avqustun 29-da "Azərbaycan Respublikası ilə Avropa İttifaqı arasında icazəsiz yaşayan şəxslərin readmissiyası haqqında" Saziş çərçivəsində 14 nəfər Azərbaycan Respublikası vətəndaşı Almaniya Federativ Respublikasından ölkəyə geri qəbul edilib.

Musavat.com Report-a istinadən xəbər verir ki, bu barədə Dövlət Miqrasiya Xidmətinin İctimaiyyətlə Əlaqələr İdarəsindən bildirilib.

Geri qəbul prosesi Nazirlər Kabineti yanında Operativ Qərargahın müəyyən etdiyi qaydalar çərçivəsində həyata keçirilib.

Qeyd edək ki, fəaliyyəti Dövlət Miqrasiya Xidməti tərəfindən əlaqələndirilən Reintegrasiya üzrə İşçi Qrupu readmissiya olunan Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının yerli cəmiyyətə reintegrasiyası və üzləşə biləcəkləri mümkün çətinliklərin həlli istiqamətində müvafiq tədbirlər həyata keçirir.

çirib, daha sonra özü ilə gətirdiyi dizel yanacağını meyitin üzərinə və sexin müxtəlif hissələrinə səpəlib yandırıb. Toplanan sübutlar əsasında Elnur Hüseynova Cinayət Məcəlləsinin 120.2.4 (xüsusi amansızlıqla və ya ümumi təhlükəli üsulla adam öldürmə), 120.2.5-ci (tamah məqsədi ilə və ya sifarişlə, habelə zərərçəkmiş şəxsin orqanlarından və ya toxumalarından istifadə etmək məqsədi ilə adam öldürmə), 120.2.11-ci (quldurluq, hədə-qorxu ilə tələb etməklə əlaqədar adam öldürmə) və digər maddələri

ilə ittiham elan edilərək cinayət işi baxılması üçün aidiyyəti üzrə Şəki Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə göndərilib. İttiham aktında qeyd olunub ki, o, Səidə Hüseynovaya ümumilikdə 66 277 manat məbləğində ziyan vurmaqla qadının əmlakını qəsdən məhv edib.

Qeyd edək ki, Elnur Hüseynovun ümumilikdə 18 cinayət əməli törətməsi məlum olub. Onun bu əməlləri işlədiyi məktəbdə dərslərdən sonra, əsasən istirahət günləri növbəli olaraq mal-qara otardıqı vaxt həyata keçirdiyi bildirilib.

18 ağır cinayət törədən müəllimə 19 il həbs verildi Cinayətləri dərslərdən sonra edirmiş

Səki Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə Yevlaxda qohumunu qətlə yetirərək yandıran 1986-cı il təvəllüdlü Elnur Hüseynovun məhkəməsi başa çatıb.

"Qafqazinfo" xəbər verir ki, həbs edilənədek Göygöldə yerləşən Kəlbəcər rayonu 58 sayılı tam orta məktəbdə fizika müəllimi işləmiş E.Hüseynova 19 il müddətində həbs cəzası verilib.

Məhkəmə E.Hüseynovu Cinayət Məcəlləsinin ümumilikdə 9 maddəsi ilə (120.2.4, 120.2.11, 177.2.1, 177.2.2, 177.2.3, 177.2.4, 181.3.3, 186.2.1 və 186.2.2-ci) təqsirli bilib.

Bildirilib ki, Ağdərə rayonunun Çərəkdər kəndindən məcburi köçkün olan E.Hüseynov Göygöl rayonunun Çaykənd kəndində yaşadığı müddətdə 2019-2021-ci illərdə çoxsaylı vətəndaşlara (təxminən 10 nəfər) məxsus mal-qaranı oğurlayıb. O, 7 aprel 2021-ci il tarixdə saat 01 radələrində Göygöl rayo-

nunun Toğanalı kəndində yerləşən "Göyözən" kafesini qisas məqsədilə yandıraraq oranın sahibinə 40 min manatdan artıq ziyan vurub.

Bundan başqa, o, 14 sentyabr 2021-ci il tarixdə saat 04 radələrində digər şəxs ilə birgə Çaykənd kəndində oğurluq etdiyi evi izi itirmək məqsədilə yandıraraq mənzil sahibinə 52 min

manata yaxın ziyan vurub.

Həmçinin qeyd edilib ki, E.Hüseynov 14.04.2021-ci il tarixdə Yevlax rayonu Aşağı Bucaq kəndində yerləşən sexdə arvadının xalası, iş adamı 1968-ci il təvəllüdlü Hüseynova Səidə İmran qızını da qəsdən öldürüb. Belə ki, Elnur Hüseynov qayınanasının bacısı Səidə Hüseynovanı tamah məqsədilə əmlaklarını

ələ keçirməklə öldürüb, hadisənin izini itirmək qərarına gələrək 2021-ci ilin aprel ayının 14-də qadının yaşadığı və işlədiyi cücə istehsalı sexinə gələrək özü ilə gətirdiyi bıçaqla sonuncunun bədəninin müxtəlif nahiyyələrinə çoxsaylı xəsarətlər yetirib öldürdükdən sonra 1500 manat və 900 ABŞ dolları məbləğində pulu və qızıl-zinət əşyalarını ələ ke-

Azərbaycanda aqrar sektorda kartof istehsalının payı hər zaman böyük olub. Bu da ölkədə kartof istehlakının yüksək həddi ilə bağlıdır. Azərbaycan xalqının mətbəxində kartofun mühüm payı var: yeməklərimizin çox böyük hissəsi kartofla bişirilir. Təsədüfi deyil ki, kartofu ölkəmizdə “ikinci çörək” adlandırırlar. Buna görə də ölkə üzrə istehlak olunan kartofun 90 faizə yaxını məhz əhalinin şəxsi istehlakıdır. Halbuki dünyada kartofun təzə halda istehlakı ümumi istehsalın heç yarısı qədər deyil. Kartof xüsusilə inkişaf etmiş ölkələrdə əsasən emal sənayesində, heyvandarlıq və quşçuluqda daha çox istehlak edilir.

Rəsmi statistika Azərbaycanın kartofla özünü təmin edə bilmədiyini göstərir. Bu göstərici 88 faiz təşkil edir. Maraqlıdır ki, ölkədə istehsal olunan kartofun rəsmi statistikanın qeyd etdiyi həcmi mövcud tələbatdan xeyli yüksək olsa da, nədənsə özünü təminat səviyyəsində bu, əksini tapmır. Belə ki, rəsmi ərzaq balansında ölkə əhalisinin illik kartof istehlakı 840-845 min ton civarında göstərilir. Daha 6,5-7 min ton qida məhsullarının istehsalına sərf edilir. Mal-qara və quş yemi üçün kartof istehlakı sürətlə artaraq 2021-ci ildə 55,5 min tona çatıb. İllik itkilər 70 min ton ətrafında dəyişir. Yeni faktiki istehlak itkilərlə birlikdə 1 milyon tona çatmır. Ölkədə kartof istehsalı isə son illərdə 1 milyon tondan aşağı olmayıb. Belə ki, son illərdə ölkədə kartof ekini sahələrində azalma olsa da, rəsmi statistikada ümumi istehsalın artması müşahidə edilir: 2019-cu ildə 56 921 hektar sahədən 1 milyon 4172 ton, 2021-ci ildə 56 104 hektar sahədən 1 milyon 61 958 ton, 2022-ci ildə 54,7 min hektar sahədən 1 milyon 74,3 min ton kartof yığılıb. Bu halda, maraqlı mənzərə yaranır: ölkədə daxili istehlakdan 200 min tona yaxın çox məhsul istehsal olunur, amma bu, daxili tələbatı tam təmin etməyə çatmır. Nəticədə, hər il xaricdən 100-150 min ton civarında kartof idxal edirik.

Azərbaycanda ildə 70-80 min ton arası fərq kartof ixracı qeydə alınır. 2022-ci ildə kartof ixracı 78 301,42 ton (35 milyon 121,66 min dollar), idxalı isə 159 725,97 ton (41 milyon 788,31 min dollar) təşkil edib. Kartofu əsasən Belarus (6355,98 ton), Rusiya (45274,57 ton), Ukrayna (2931,7 ton), Gürcüstan (7882,8 ton), İran (41647,78 ton), Pakistan (24580,43 ton), Türkiyədən (31005,17 ton) idxal etmişik. Bu məhsulun ixracında Rusiya (73677,01 ton), Belarus (1886,25 ton) və Ukrayna (1413,85 ton) əsas yerləri tutub.

Ötən il kartof ixracı və idxalı 2021-ci ilə müqayisədə xeyli azalıb. 2021-ci ildə 92 350 ton ixrac, 226 906 ton idxal olmuşdu. Bu ilin altı ayında da kartof idxalı və ixracında 2022-ci ilə müqayisədə azalma var. Belə ki, bu ilin yanvar-iyun aylarında 83 167,52 ton (23 milyon 61,61 min dollar) kartof idxal edilib, 71 028,06 ton (30 milyon 983,58 min dollar) isə ixraca yönəldilib. Ötən ilin eyni dövründə kartof idxalı 26 milyon 308,94 min dollarlıq 100 051,01 ton, ixracı isə 35 milyon 59,15 min dollarlıq 78 156,41 ton olmuşdu. Bu, kartof idxalının dəyər ifadəsində 12,4 faiz, həcmcə 17 faiz, ixracının isə müvafiq olaraq 11,6 faiz və 9 faiz azalması deməkdir.

Bu il Azərbaycanda kartof istehsalında azalma qeydə alınıb. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən, 2023-cü ilin yanvar-iyul aylarında Azərbaycanda 32 min 665 hektar sahədən 664 min 921,7 ton kartof yığılıb. Bu, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 1,8 faiz və ya 12 min ton azdır. 2022-ci ilin yanvar-iyul aylarında 34 min 762 hektar sahədən 676 min 984 ton məhsul yığılmışdı.

Qeyd edək ki, hesabat istehsal olunur, amma bu, daxili tələbatı tam təmin etməyə çatmır. Nəticədə, hər il xaricdən 100-150 min ton civarında kartof idxal edirik.

Cari ildə kartofun əkin sahələrində də azalma var. Belə ki, rəsmi statistikaya əsasən, 2023-cü ilin yanvar-may aylarında ölkə üzrə 341,8 min hektar sahədə və ya 2022-ci ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 10,7 faiz az yazlıq bitkilərin səpini aparılıb. Bu zaman ölkə əhalisinin qida rasionunda mühüm yer tutan kartof əkinləri 10,4 faiz və ya 5691 hektar azalmaqla 48 min 990 hektar təşkil edib. O cümlədən Qazax-Tovuz iqtisadi rayonunda 21 min 737,6 hektar, Lənkəran-Astara iqtisadi rayonunda 10 min 122,5 hektar, Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonunda 4 min 46

Azərbaycanda kartof istehsalı

niyə azalır: idxal rəqabəti, yoxsa...

Qarşıdan gələn qış-yaz mövsümündə bu məhsulun qiyməti bahalaşacaq

hektar, Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonunda isə 3 min 916,5 hektar kartof ekilib.

Rəsmi statistika avqustun 1-dək olan dövrü əhatə edir və kartof ekilən sahələrin 16 min hektardan yuxarısından toplanan məhsul orada əksini tapmayıb. Bu baxımdan, yekunda kartof istehsalında azalma olmayacağı da mümkündür. Lakin bu il kartof səpini, daha sonra becərilmə müddətində hava şəraitinin uyğun olmaması, yağıntılı və soyuq keçməsinin məhsuldarlığa mənfi təsir edəcəyi gözlənilir. Yağıntılı hava şəraitinin kartofa mənfi təsiri artıq ortadadır. Müxtəlif rayonlardan aldığımız məlumata əsasən xüsusilə cənub və qərb bölgələrində yağıntılı hava üzündən kartof torpaqda xarab olub, üstəlik, yağışların dərmanlamaya mənfi təsiri nəticəsində qurd və digər zərərvericilər məhsula böyük ziyan vurub. Bu halların istehsal həcmələrini azaltması realdır.

Qeyri-sabit hava şəraitinin Azərbaycanda əkinlərə zərər vurduğunu rəsmi statistikadan da görmək olur. Bildirilir ki, cari il iyulun 1-i vəziyyətinə keçirilmiş əkin sahələrinin qəti uçotunun nəti-

cəsinə əsasən 2023-cü ilin məhsulu üçün əvvəlki illərdə ekilmiş çoxillik otların əkin sahələri də daxil olmaqla, payızlıq və yazlıq bitkilərin ümumi əkin sahəsi 1546,7 min hektar olub və əvvəlki ilə müqayisədə 77,3 min hektar və yaxud 4,8 faiz azalıb. Ümumi əkin sahəsi kənd təsərrüfatı müəssisələri üzrə 21,5 faiz, fərdi sahibkar, ailə kəndli və ev təsərrüfatları üzrə 2,1 faiz azalıb.

Kartof istehsalına yağıntılıların nə qədər zərər vurduğunu rəsmi statistikanın yekun göstəricilərindən və sığorta üçün edilən müraciətlərdən müəyyən etmək mümkün olacaq. Hava şəraitinə görə əkinlərini sığortaladan fermerlərə dəyən zərərin ödənməsi Aqrar Sığorta Fondu tərəfindən həyata keçirilir. **Fondun idarə heyətinin sədri Fuad Sadıqovun** verdiyi məlumata əsasən 2023-cü ildə respublika üzrə 420 min hektara yaxın əkin ərazisi sığortalanıb. İlin əvvəlindən iyulun 15-dək əkin sahələrinə dəyən zərərlərlə bağlı Fondun müraciətlərin sayı 7 minə çatıb. Təkcə sel-subasma və yağışlar nəticəsində sığortalı fermerlərdən 1000-ə yaxın müraciət daxil

olub: **“Bəzi fermerlərimizin əkin sahələri mövsüm ərzində bir neçə dəfə müxtəlif formada zərərə məruz qalıb - sahəyə dolu düşüb, güclü külək-fırtına olub və sair”**.

Ümumilikdə sığortalanan əkin sahələrinin 125-130 min hektarı müxtəlif dərəcədə zərərə məruz qalıb: **“Sığortalanan ərazilərin 125-130 min hektarına müxtəlif dərəcədə - tam və yaxud qismən ziyan dəyib. Həmin ərazilərdə təqribən 135 milyon manatlıq istehsal həcmi var ki, onlar tərəfimizdən sığortalanıb”**.

Fond sədri qeyd edib ki, əkin sahələrinə dəyən zərər qiymətləndirilir, sığorta hadisələrinin araşdırılması və zərərin hesablanması yerli və Türkiyədən gəlmiş ekspertlər də cəlb olunub, proses tamamlandıqdan sonra təzminat ödənişlərinə başlanılacaq: **“Fermerlərimizə bildirmək istəyirik ki, narahat olmasınlar, bütün sığorta hadisələri üzrə dəymiş ziyan qanuna uyğun olaraq dövlət tərəfindən qarşılanacaq. Bu əlbəttə ki, yalnız sığortalanan əkin ərazilərinə şəamil olunacaq”**.

Xatırladaq ki, hazırda aqrar sığorta 41 bitki üzrə 29 riskdən təminat verir. Buraya təbiət hadisələri - fırtına, qasırğa, sel, su basmaları, daşqınlar, eləcə də üçüncü şəxslərin hərəkətləri, bitki xəstəlikləri, zərərvericilər və insan faktorundan asılı olmayan müxtəlif hadisələr aiddir.

Fermerlərə dəstək məqsədilə sığorta haqqının 50 faizi dövlət tərəfindən ödənilir.

Aydın məsələdir ki, aqrar sığortadan iri istehsalçılar yararlanır. Fərdi ev təsərrüfatları bu alətdən, ümumiyyətlə, istifadə etmirlər desək, yanlışdır. Azərbaycanda kartofun çox mühüm hissəsi məhz ailə təsərrüfatlarında istehsal olunur. Bu isə o deməkdir ki, yağıntılıların onlara vurduğu zərərin sığorta ilə qarşılanması mümkün olmayacaq.

Nəhayət, istehsalın azalması idxalın çoxalması deməkdir. İdxalın yüksək dərəcədə inhisarlaşdığını nəzərə alsaq, qarşıdan gələn qış-yaz mövsümündə Azərbaycanda kartofun qiymətinin bahalaşacağını bəri başdan söyləyə bilərik.

Avqustun 29-da Azərbaycan Qızıl Aypara Cəmiyyəti Xankəndi və sülhməramlıların müvəqqəti nəzarətində olan ərazilərdəki erməni vətəndaşlar üçün humanitar yardım aparıb. Cəmiyyətin sədri, millət vəkilli Novruz Aslan bildirib ki, cəmiyyətin rəhbər işçiləri və könüllüləri humanitar yükün Xankəndinə çatdırılması üçün səfərbər olub.

Və ilkin mərhələdə 40 ton un məmulatları göndərilib. Novruz Aslan ehtiyac olduğu təqdirdə Qarabağda yaşayan erməni əhali üçün daha sonra da yardımlar göndərə biləcəklərini bildirib.

40 ton un məmulatları yüklənmiş humanitar yardım avtomobilləri Ağdam-Xankəndi yolu ilə hərəkət edib. Lakin karvan hələ Bakıdan yola düşəndə Xankəndidəki başıpozuq ermənilər "Türk çörəyi istəmirik" şüarı səsləndirdilər, bəziləri karvan Xankəndinə girən kimi onu daşa basmağı təklif edib. Axşam saatlarında artıq maşınlar Xankəndi yaxınlığına çatıb və ermənilər yardımı qəbul etmirlər.

Bir qrup erməni təxribatçı Azərbaycanın göndərdiyi yardım TIR-larının önünü kəsmək üçün Ağdam yoluna toplaşblar və ərazini tərk etmirlər. Həmin təxribatçılar Ruben Vardanyanın dəstəsinin üzvləridir.

Bu, separatçıların növbəti dəfə özünüifşasıdır. Gec-tez Xankəndi Azərbaycanın idarəetməsində olacaq və onlara zəruri mallar Ermənistandan, xərindən yox, Azərbaycanın daxilindən çatacaq. İlk addımda ermənilər buna müqavimət göstərir, eyni zamanda uzun zamandır Laçın yolunda "TIR şousu" göstəririlər, "blokada" teatrı düzəldirlər. Əgər onlara gerçəkdən ərzaq lazımdırsa, acından ölürlərsə, məhz humanitar yardımı qəbul etməli idilər. Ancaq fakt bundan ibarətdir ki, separatçı rejim siyasi və revanşist xülyalardan ayrılırmır, Ağdam-Xankəndi yolu ilə gələn qidalardan imtina edir, Laçın yolunun nəzarətsiz buraxılması arzusu ilə yaşayırlar.

Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, Qarabağda separatçı rejimin oyuncaq "parlamentin" "sədri" David İshxanyan 30 avqustda mətbuat konfransı keçirib. İshxanyan bildirib ki, dünən Azərbaycan yük maşınları gələndə Rusiya sülhməramlıları ilə danışıqlar aparılıb, Rusi-

Ağdam-Xankəndi yolunda humanizmə erməni hücumu - "acından ölənlər" çörək yox, dəmir yumruq istəyir!

Bakıdan yardım aparan karvanın qarşısına tikanlı məftildən sədlər düzüldü, gərginlik sürətlə artır; **deputat:** "Onlar ya Azərbaycanda vətəndaş kimi yaşayacaqlar, ya da ölkəmizi tərk edəcəklər"

APA GROUP

ya sülhməramlılarının Azərbaycan texnikalarının Qarabağ ərazisinə daxil olmasına imkan yaratmaq təklifi heç bir nəticə verməyib.

Avqustun 30-da isə Azərbaycan ərazisində müvəqqəti məskunlaşan Rusiya sülhməramlıları Azərbaycan Qızıl Aypara Cəmiyyəti tərəfindən Qarabağda yaşayan erməniəsilli şəxslərin ehtiyaclarını qarşılamak üçün Bakıdan yola saldığı humanitar yardım karvanının hərəkətinə maneə yaratmaq üçün Ağdam-Xankəndi yolunun üzərinə tikanlı məftillər qoyublar. Rusiya sülhməramlıları Ağdam-Xankəndi yolunda mövqelərinin yaxınlığında Bakıdan göndərilən humanitar yüklərin hərəkətinin qarşısını almaq üçün üzərində dəmir mıx olan maneələr qoyub.

İçerisində 40 ton un məmulatları olan iki TIR srağagündən etibarən Ağdam-Xankəndi yolunun üzərindəki Rusiya sülhməramlılarının postunun qarşısında gözləyir.

Ağdam yolunda Azərbaycan TIR-larının qarşısını kəsilməsi "Qarabağda humanitar fəlakət yaşanır" iddialarını da ifşa etmiş olur. Çünki əgər "humanitar fəlakət" varsa, Ağdam yolundan yükləri qəbul etməlidirlər, etmirlərsə, manipulyasiya etdikləri təsdiqlənir. Bu baxımdan, rəsmi Bakının Ağdam yoluna yardım çıxarmaqla Ermənistanı və separatçıları dilemma qarşısında qoyduğunu aydın görünür.

Dünən xarici media qurumları Bakıdan Xankəndinə göndərilən humanitar yükün gözlədiyi əraziyə gəlib. APA-nın Ağdama ezam olunmuş əməkdaşı xəbər verir ki, "Bloomberg", "BBC", "Getty Image" və digər media qurumlarının əməkdaşları Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin Ağdam-Xankəndi yolundakı postuna gəliblər.

Rusiya sülhməramlılarının yola maneələr döşəməsi Ağdam yolunda Azərbaycan TIR-larının önünün kəsilməsinin arxasında rus izinin olduğu ehtimalını ön plana çıxır.

Siyasi şərhçi Asif Nərimanlı bildirib ki, Rusiyanın ikili oynadığı istisna ediləməlidir: "Rusiya bir tərəfdən, Bakının yolunu kəsə bilmədiyi üçün Laçın yolu ilə yanaşı, Ağdam yolunun da açılmasını dəstəkləyir, digər tərəfdən, Vardanyanın dəstəsini oyuna daxil etməklə "erməni əhalisi yardımı qəbul etmir" görüntüsü yaradır. Və bununla azərbaycanlıların qurduğu çadırla erməni təxribatçıların qurduğu çadır arasında "vasitəçi" kimi bölgedəki mövcudluğuna ehtiyac formalaşdırır. Təxribatın arxasında məhz Vardanyanın dayanması bu kontekstdə diqqətçəkən əsas məqamlardandır. Belə görünür ki, Xankəndi uğrunda mübarizənin yeni mərhələsi artıq başlayıb".

Milli Məclisin deputatı Hikmət Babaoğlu bildirdi ki, Qarabağ erməniləri iddia edirlər ki, Xankəndidə "humanitar fəlakət" hökm sü-

teqrasiya olunmayan erməni-lər isə hansısa "humanitar fəlakət"i nə qədər siyasi məqsədlərinə alət etsələr də heç nəyə nail ola bilməyəcəklər. Onlar ya Azərbaycanda Azərbaycan vətəndaşı kimi yaşayacaqlar, ya da ölkəmizi tərk edəcəklər".

Politoloq Elxan Şahinoğlu isə bildirdi ki, Qarabağ separatçıları Bakıdan göndərilən humanitar yükü bir müddət qəbul etməyəcəklər: "Separatçılar Fransanın erməni lobbisinin təsiri ilə Ermənistanla gələcək Paris meri Ann Hidalqonun "aksiyasının" (oxu: təxribatının) nəticəsini gözləyəcəklər. Paris meri "humanitar yüklə" Azərbaycan sərhədinə gəlməyi planlaşdırır. Erməni lobbisi Parisin merini zərbə altında qoyacaqlar. Çünki həmin mer Azərbaycan ərazisinə daxil ola bilməyəcək? Bir neçə gün sonra geri qayıtmalı olacaq. Ermənistan hakimiyyəti Qarabağ separatçıları ilə birgə bu səfərdən də nəticə əldə etmədikdən sonra yenə eyni sualla üzləşəcəklər: "İndi nə edək?" Fikrimcə, Qarabağ erməniləri arasında "Bakıdan göndərilən yükləri qəbul edək, yoxsa yox" sualı ətrafında diskussiya başlayacaq, aralarında fikir itilafı yaranacaq. Biz bir gediş də edə bilərik. Yüklərimizin qəbul edilməsi tərəfdarı olan ermənilərlə təmasa keçməli və yükləri qəbul etmək məqsədilə onlara çağırış etməliyik".

Tanınmış jurnalist Taleh Şahsuvarlı isə bildirib ki, Rusiya sülhməramlı kontingen-

tinin Azərbaycandan Xankəndinə mülki və humanitar məqsədlə hərəkət edən heç bir nəqliyyat vasitəsinin, hüquqi şəxs nümayəndəsinin və vətəndaşın qarşısını kəsmək ixtiyarı yoxdur: "Əvvəla, RSK-nın bölgədə yeganə funksiyası Azərbaycan və Ermənistan qoşunları arasında silahlı çatışmanın ol-mamasını təmin etmək, Ermənistan qoşunlarının ölkəmizdən çıxmasını təmin etmək və bölgədə iqtisadi, nəqliyyat əlaqələrinin yaranmasına yardım etməkdir. Göründüyü kimi, RSK hazırda Ağdam-Xankəndi yolunun açılmasına və oradan humanitar yükün Xankəndiyə çatdırılmasına mane olmaqla, öz öhdəliklərinin əleyhinə fəaliyyət göstərir. İkincisi, Qarabağda istənilən şəxsin və nəqliyyat vasitəsinin hərəkətinin təhlükəsizliyinə Azərbaycan Respublikası zəmanət verir. Azərbaycan öz vətəndaşlarının

lar separatçılıqla məşğul olurlar. Bunu bilərək yenə də öz yardımımızı etmişik. Ermənilər yardımı qəbul etməyəcəklərsə, bir daha aydın olur ki, Qarabağ erməniləri aclıq şousu göstərməklə separatizmlə məşğul olurlar. Azərbaycanın atdığı addım hər iki halda doğrudur. Yəni qəbul edəcəklərsə, Xankəndi-Ağdam yolunun açılması reallaşacaq. Qəbul etməyəcəklərsə, bütün beynəlxalq ictimaiyyətə bəlli olacaq ki, ermənilər humanitar ad altında separatçılıq niyyətindədirlər. Azərbaycan Xankəndi-Ağdam yolunu açmaqda ısrarlıdır və bunu edəcək. Azərbaycana in-

və hüquqi şəxslərinin Xankəndinə təhlükəsiz gribi çıxmasını təmin etməyə qadirdir. Əgər Azərbaycan Qızıl Aypara Cəmiyyəti siyasi nəzakət xatirinə RSK-ya yüklərin çatdırılması üçün müraciət edib və yolun açılmasını xahiş edibsə, bu, o demək deyil ki, biz ruslardan günlərlə cavab gözləyəcəyik və ya onun yola döşədiyi tikanlı məftildən çəkinəcəyik. Qarabağda Ohanyan səddini yaran oğulları ancaq 3 mini şəhid olub, qalanları sağdır. Bunu RSK sırğa edib assın qulağından".

□ **Etibar SEYİDFAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Bütün dünya Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü, suverenliyini tanıyır. Bu birmənalıdır. Postmüharibə dövründə qalib Azərbaycan öz sərhədləri daxilində bütün lazımi işləri, konstitusion vəzifələrini yerinə yetirməkdə davam edir. Laçın yolunda sərhəd-buraxılış məntəqəsi yaradılması tam doğul haqqımızdır, eyni zamanda Xankəndidə, sülhməramlıların müvəqqəti nəzarətində olan digər ərazilərdə də Azərbaycanın idarəetməsi gec-tez həərpa olunmalıdır və olunacaq. Bunu hər kəs qəbul edir və Azərbaycan erməni vətəndaşların reintegrasiyası istiqamətində gərəkən addımları da atmaqdadır. Belə bir mühüm mərhələdə ermənilərə guya canı yanan bəziləri prosesə dəstək vermək əvəzinə, onları daha da çıxılmaz vəziyyətə salmağa çalışırlar. Əlbəttə, onlar Azərbaycana qarşı çirkin niyyətlərini gərçəkləşdirmək məqsədi güdürlər, ancaq anlamalıdırlar ki, nəticədə ölkəmizə heç bir təsir göstərə bilməyəcəklər.

Bu cür tərxiatçı davranışlar edən ölkələr sırasında Fransa başda gəlir və faktiki olaraq rəsmi Parisin son mövqeyi siyasi əxlaqsızlıq kimi qiymətləndirilməlidir. Fransanın Avropa və xarici işlər naziri Katrin Kolona avqustun 29-da siyasi, diplomatik etikaya sığışmayan bir açıqlama verib. O, "Bakının Xankəndi üzərindəki hərəkətləri əxlaqsızlıqdır", - deyərək mövqəyi sərgiləyib. "Fransanın Avropa və xarici işlər naziri Katrin Kolonanın bölgədə sülh və sabitliyə xidmət etməyən, birtərəfli ermənipərəst mövqəyi sərgiləyən bu kimi açıqlamaları qəbul edilməzdir". Bunu isə Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Ayxan Hacızadə Fransanın Avropa və xarici işlər naziri Katrin Kolonanın səfirlər konfransında çıxışı zamanı səsləndirdiyi fikirlərə dair suala cavab olaraq deyib: "Ermənistanın 30 ilə yaxın müddətdə Azərbaycan torpaqlarının işğalına, Ermənistanın azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə siyasətinə, soyqırımı və kütləvi qırğınların həyata keçirilməsinə, 1 milyona yaxın azərbaycanlının qaçqın və məcburi köçkünə çevrilməsinə və hüquqlarının tapdanılmasına, Azərbaycanın şəhər və kəndlərinin viran qoyulması və talan edilməsinə, Azərbaycana məxsus mədəniyyətin və tarixi abidələrin dağıdılmasına, 2020-ci il müharibəsindən sonra isə Ermənistanın həyata keçirdiyi hərbi-siyasi təxribatlara son qoymaması, Azərbaycan ərazilərindən silahlı qüvvələrinin hələ də tam çıxarılması kimi faktlara göz yumulması qanunsuz və qeyri-əxlaqi yanaşmanın nümunələridir. Azərbaycan Respublikası milli qanunvericiliyi çərçivəsində Qarabağ bölgəsində yaşayan erməni sakinlərin ölkəmizin siyasi, sosial və iqtisadi sferalarına reintegrasiyası istiqamətində

Fransanın siyasi əxlaqsızlığı - Parisin şantajları əndazəni aşır!

Makron və komandası Paşinyandan betər ermənilik edir; Fransadan göndərilən TIR-lar Laçın yolundan buraxılmadı!

də səy göstərir və bu səylərə qarşı maneçilik törədilməsi, guya erməni sakinlərin bölgədən qovulması istiqamətində siyasət həyata keçirildiyi barədə iddialar səsləndirilməsi tamamilə yanlışdır. Bir daha, Fransa tərəfini bu kimi təhrikçi və təxribatçı fikirlərə son qoymağa çağırırıq".

Özü də fransalı nazir bu nadan bəyanatı Parisin meri Ann İdalqonun başçılığı altında Fransadan Xankəndinə humanitar yardım karvanı göndərdiyi bir ərafədə deyib. Qeyd edək ki, Parisin yardım karvanı 30 avqustda İrəvana gəlib. Buradan Fransa karvanı Laçın yoluna doğru yola düşüb. Əslində bununla Fransa beynəlxalq hüququn bütün prinsiplərini ayaq altına alıb. Faktiki olaraq Fransa Bakıya qarşı açıq şantaja keçib və belə demək mümkünsə, əsəb savaşı açıb. Nə edək, Fransaya hansı şəkildə cavab verək? Bu ölkə ilə diplomatik münasibətlərə yenidən baxıla bilərmə? Faktiki olaraq Paris bölgədə sül-

hün baş tutmaması üçün yə belə edir, dərdi ermənidir, yoxsa başqa niyyətlərinə çatmaq üçün şantajçı mövqedədir?

Onu da deyək ki, Paşinyanın Makrona telefon zəngindən sonra Fransa lideri Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə əlaqə saxlayıb. Telefon danışığı əsnasında regiondakı vəziyyət, Ağdam-Xankəndi və Laçın-Xankəndi yollarının açılması məsələsi müzakirə olunub. Dövlət başçısı qeyd edib ki, Ermənistan və qondarma rejim Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinin vasitəçiliyi ilə Ağdam-Xankəndi yolu ilə yüklərin daşınması barədə əldə olunmuş ilkin razılaşmadan imtina edib. Prezident Azərbaycanın Qarabağın erməni əhalisinin təmsilçilərinin reintegrasiya məsələlərini müzakirə etmək üçün paytaxt Bakıya və Azərbaycanın digər şəhərlərinə dəvət etdiyini, ancaq onların bundan da imtina etdiklərini və məqsədyönlü şəkildə vəziyyətin guya humanitar gərginlik xarakteri daşdığını təqdim etməyə çalışdıqlarını bildirib. İ.Əliyev qeyd edib ki, Ağdam-Xankəndi yolu açıldıqdan sonra Azərbaycanın gömrük və sərhəd rejimi qaydalarına riayət etməklə Laçın-Xankəndi yolundan istifadə edilə bilər. Eyni zamanda Prezident İlham Əliyev avqustun 30-da Azərbaycan Qızıl Aypara Cəmiyyətinin xətti ilə həmin əraziyə ərzaq yüklərinin çatdırılması üçün avtomobil karvanının yola düşdüyünü qeyd edib. Makron vəziyyətin sabitləşdirilməsi və mövcud gərginliyin aradan qaldırılması üçün Fransanın da öz tərəfindən töhfə verməyə hazır olduğunu bildirib, Fransanın və Azərbaycanın aidiyyəti qurumlarının təmaslarının davam etdirilməsini təklif edib.

Siyasi ekspert Azad Məsiyev "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Fransa deyəndə Avropa Birliyini nəzərdə tutmalıyıq. Onun sözlərinə görə, Avropa Birliyi isə

Birləşmiş Ştatların de-fakto "ştatı"dır. Ekspert hesab edir ki, Ukrayna müharibəsində Amerikanın oyunçuları Böyük Britaniya və Polşadırsa, Cənubi Qafqazdakı proseslərdə iştirakçıları Fransa və Avropa Birliyidir: "Son vaxtlar Kanada kimi dövlətlər bu prosesə fəal qoşulublar və Azərbaycana qarşı qərəzli açıqlamalar verirlər. Sadəcə, Fransa daha qabarıq şəkildə görünməkdədir. Bütün bunlarla yanaşı, Azərbaycan öz suverenliyini qorumaqdadır. Mən hesab edirəm ki, Fransanın düşmənçiliyini əsas götürərək, onun Bakıdakı səfirinin ölkədən çıxıb getməsinə tələb etməliyik. Nə qədər desək də, iki üstəgəl iki dörd edir, yenə onlar əksini söyləyəcəklər. Fransa ilə iqtisadi əməkdaşlığı da məhdudlaşdırmalıyıq. Digər tərəfdən, Fransa tək-cə bizə yox, Türkiyə əleyhinə də addımlar atır".

Təhlükəsizlik mütəxəssisi İlham İsmayılın sözlərinə görə, Parisdən gələnlər Laçına uzaqdan binoklla baxacaqlar və dünyaya mesaj verəcəklər ki, Azərbaycan "humanitar fəlakət" yaşadır: "Məqsəd bizi dünyanın qınaq və təzyiq hədəfinə çevirməkdir. Laçın yolu Parisdən gələn madam İdalqonun üzünə daha sərt şəkildə bağlanmalıdır. O, duqca prinsipial situasiya yarınıb. Bütün erməni mediası Makronun zəngindən sonra Azərbaycanın geri addım atacağından, Parisdən gələn yükün Laçın yolundan keçəcəyindən və bu faktın "Artsaxın müstəqillik yolu"nda uğurlu mübarizəsinə töhfə verəcəyindən yazır. Parisin ermənilərlə birgə bu siyasi manipulyasiyası keçəsi deyil və Laçın yoluna təşrif gətirəcək mer İdalqoya bəri başdan "xudahafiz, madam, yolu səhv salmışınız" deyirik".

İsmayıl hesab edir ki, Parisin meri Ann İdalqo, Strasburqun milliyyətçə erməni olan meri Barseqyan Laçın yoluna gələcəklərini və humanitar yükü müşayiət edəcəklərini elan edib: "Paşinyandan narazı olan və narazılığını di-

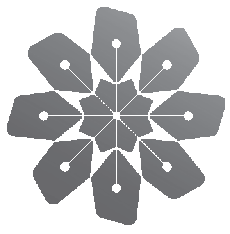
lə gətirən Makron Paris merini təsadüfi olaraq İrəvana göndərməyib. 2 sentyabrda İrəvan və Xankəndidə hakimiyyət çevrilişlərinə hazırlıq gedir. Vardanyan həmin gün Araiki yola salmağı planlaşdırır. Paris merinin gətirdiyi yükü Laçın yolundan keçirməklə Fransa, konkret olaraq Makron bölgədə nüfuz nümayiş etdirmək niyyətindədir..."

Siyasi şərhçi Məhəmməd Əsədullazadənin fikrincə, Fransa Ermənistan vasitəsilə Cənubi Qafqazda geosiyasi mövqeyini möhkəmlətməyə çalışır. Rəsmi Parisin Ermənistanı siyasi və hərbi dəstəyini artırması da həmin məqsədə xidmət edir. Təhlilçi hesab edir ki, Fransa Cənubi Qafqazda Azərbaycan-Türkiyə tandeminə qarşı növbəti siyasi şou qurur: "Humanitar yardım adı altında Fransa hakimiyyəti bölgədə təxribata əl atır. Makronun da çıxışından aydın görünür ki, Fransa diplomatiya deyil, təzyiq yolunu seçib. Amma Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə, sərhədlərinə qarşı güc tətbiq olunarsa, eyni üsulla buna cavab veriləcək. Heç bir qüvvə Azərbaycanın sərhəd-buraxılış məntəqəsini güc tətbiq etməklə keçə bilməz. Ermənistan buna cəhd etsə, cavabını alacaq. Makron unudur ki, Afrikada və Aralıq dənizi hövzəsində Fransa özünün geosiyasi mövqelərini itirib. Əgər Fransa Cənubi Qafqazda da təhdid və təzyiq yolu ilə öz mövqelərini gücləndirməyə çalışarsa, bu, Parisin xarici siyasətinin iflası olacaq".

Sonda qeyd edək ki, Fransanın təxribatı, gözənilməli kimi, baş tutmayıb. Azərbaycan Fransadan göndərilən "humanitar yükü" Qarabağa buraxmayıb.

APA xəbər verir ki, bu barədə Ermənistan KİV-i məlumat yayıb. Yayılan foto-lardan da görünür ki, Fransadan göndərilən "humanitar yüklü" 10 avtomobil iyulun 26-da sərhəddə gözləyən "Spayka" avtomobillərinin sırasına düzülüb.

✉ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Gənc nəslin milli mənlək şüurunun
inkişaf etdirilməsi və vətənpərvərlik
hisslərinin tərbiyəsi**

Karikaturaçı Gündüz Ağayev Qarabağda yaşayan ermənilər üçün göndərilən humanitar yardım ilə bağlı rəsm çəkib, üzərinə "Yol verin! Humanistlər gəlir" yazıb. Öz aləmində Azərbaycanı tənqid etdiyini düşünsə də, sosial mediadakı paylaşımında lazımi cavabını alıb.

Jurnalist Aygün Muradxanlı yazıb:

"Adın Gündüz, özün qaralıq..."

Bu qədər ağır, minlərlə insanımızın həyatını bitirən, Vətənimizi tar-mar edən, dövlətimizi möhkəmlənməyə qoymayan milli məsələyə belə əclaf yanaşmaq üçün insan nə qədər əxlaqsız olmalıdır?.."

Jurnalist İlham Tumas yazıb:

"Qarabağı qarış-qarış almışdıq! Qan verib, can verib almışdıq. Bir küçük bu torpağa haqq edə bilməz! Nə karikatura, nə şəkil, nə rəsm? Bu torpağa can verilib, geri qaytarılıb, cürətin varsa, gəl! Kim, hansı dövlət olursa-olsun!"

QHT Agentliyinin Məşahidə Şurasının üzvü Günel Səfərova "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, beynəlxalq təşkilatlar belə məsələlərdən istifadə edirlər. O xatırlatdı ki, bəzən Azərbaycanda heç bir təzyiq

məruz qalmayan insanlar hökumət tərəfindən təqib olunduqlarını iddia edirlər:

"Beynəlxalq təşkilatlarda görüşlərdə bunun pərdəarxasını çox görürəm. Pərdəarxası məqamlar, adından görünməyən kimi, geniş ictimaiyyətə çatdırılmır. Yanlış hesabatlar, yazılar, məlumatlar göndərilir. Azərbaycan təhlükəsizlik sistemi güclü işləyir, bu barədə məlumatlıdırlar. Bəzən hökumət tərəfindən təqib edilən insanların guya təqibə məruz qaldığını eşidəndə təəccüb edirəm. Həmin şəxslərin "pulun köləsi" olduğu bəllidir. Sadəcə dildə desək, bu kimi addım atdıqda həmin şəxslərin qrantlarının məbləği artır. Beynəlxalq təşkilatlar Azərbaycanı sıxışdırmaq üçün yollar axtarırlar. Gündüz erməni deyil, amma onun yanaşması fakt kimi ortaya qoyulur ki, azərbaycanlıda yalançı humanistlikdən danışır. O, sadəcə, prototipdir. Gənclər anlamalıdırlar ki,

Milli şüur, vətənpərvərlik

MÜSAVAT
N 153 (8289) 31 avqust 2023

"Daxildə də əleyhimizə fəaliyyət göstərəcək şəbəkələr var"

Günel Səfərova: "Beynəlxalq təşkilatlar Azərbaycanı sıxışdırmaq üçün yollar axtarırlar; gənclər anlamalıdır ki..."

olduqlarını bariz göstərdilər. Məncə, bu, bütün dünyaya verilmiş mesajdır. Azərbaycan gəncliyi hər zaman Vətəninə qorumağa hazırdır".

G.Səfərova həmçinin qeyd etdi ki, Azərbaycan əleyhinə keçirilən aksiyalara maliyyə xərcləyən Fransa fondları olsa da, Fransa Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıyır: "Qarabağda yaşayan ermənilər Azərbaycan vətəndaşı hesab olunurlar. Azərbaycan öz ərazisində vətəndaşlarına humanitar yardım edir. Böyük TIR-ların keçə biləcəyi yeganə yolu təklif etmişik.

Laçın yolu vətəndaşların keçidi üçün nəzərdə tutulub. Azərbaycan ərazisində yaşayan milli azlıqlara bərabər hüquqlu münasibət göstərir. Əksini göstərmək üçün hələ çox addımlar atılacaq, layihələr həyata keçiriləcək. Daxildə də əleyhimizə fəaliyyət göstərəcək şəbəkələr var. Azərbaycana qarşı hər zaman onlardan istifadə ediləcək".

ideologiyaya sadıq qalaraq Vətəni sevmək olar. Onlar bəzən düşünülmüş, bəzən də düşünülməmiş addımlar atırlar. Ermənistan lobbisi hər vəchlə dünyaya "humanitar fəlakət" yaşadıqlarını göstərməyə, sübut etməyə çalışır. Azərbaycanın humanist addımını azərbaycanlının bu formada çatdırması yalnız mənəvi məsələ deyil, həmçinin ciddi siqnalıdır. Biz

buna hazır olmalı idik. Belə ki, bunu həm də postmüharibə dövründə Azərbaycan cəmiyyətinin məsələyə necə münasibət göstərəcəyini öyrənmək üçün nəbz yoxlama cəhdi hesab etmək olar. Avropanın dili budur, avropalılar bunu daha yaxşı anlayırlar. Biz də öz mövqeyimizi bu yolla ortaya qoya bilərik. Bu gün həm də o sualı verməliyik ki, nəyə görə Azərbay-

canda karikaturaçı yoxdur, yaxud varsa, niyə görünür? Görüşdüyüm ən yüksək səviyyəli beynəlxalq təşkilatların nümayəndələri bir-mənəli şəkildə azərbaycanlıları vətənpərvər kimi qəbul edirlər. Biz başqa ölkələrdə, xalqlarda bunu o qədər də görmürük. Milli məsələlər azərbaycanlılar üçün çox önəmlidir. Gənclər 44 günlük müharibə zamanı nəyə qadir

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Nigar HƏSƏNLİ

Primakov: "Ermənilər özlərini yaxşı aparmırlar"

"Ermənistan hakimiyyətinin Rusiya-Ermənistan Dostluq və Əməkdaşlıq Cəmiyyətinin rəhbəri Viktor Krivopuskovun respublikaya buraxmaqdan imtina etməsi "çox yaxşı əlamət deyil".

Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, bunu Müstəqil Dövlətlər Birliyi, Xaricdə Yaşayan Həmvətənlər (ruslar-red.) və Beynəlxalq Humanitar Əməkdaşlıq üzrə Federal Agentliyin (Rossotrudnıçestvo) rəhbəri Yevgeni Primakov deyib.

Primakovun sözlərinə görə, Rusiya Xarici İşlər Nazirliyi Ermənistan elitələrinin Rusiyadakı iştirakı ilə bağlı müvafiq bəyanat verib. Primakov daha sonra rəhbərlik etdiyi qurumun Ermənistandakı uğurlu fəaliyyətindən danışdı.

Xatırladaq ki, bu il avqustun 24-də Rusiya-Ermənistan Əməkdaşlıq Cəmiyyətinin

sədri Viktor Krivopuskovun Ermənistana girişinə qadağa qoyulub.

Bundan öncə, 2022-ci ilin oktyabrında RT-nin baş re-

daktoru Marqarita Simonyanın və Dövlət Dumasının deputatı Konstantin Zatuline müvafiq yasaq getirilib.

2023-cü il martın 8-də jur-

nalist, "News Media" nəşriyyatının baş direktoru və prezidenti Aram Qabrelyanov Ermənistana buraxılmayıb.

☐ **Musavat.com**

Zaxarova Ermənistanı ittiham etdi

"Üçüncü, beşinci, onuncu tərəfləri cəlb etməklə yeni konstruksiyalar fikirləşmək lazım deyil"

"Əldə olunmuş razılaşmaları icra etmək lazımdır. Bu, elə zəmanət deməkdir".

APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bunu Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova avqustun 30-da keçirdiyi brifinqdə erməni jurnalistin "Rusiya tərəfi Xankəndinə Azərbaycan ərazisində rəsmi Bakı ilə danışıqlar aparmağı təklif edir. Qarabağ ermənilərinin təhlükəsizliyinə kim təminat verir" sualına cavabında bildirib.

Zaxarova qeyd edib ki, bu sualın cavabı çox sadədir: "Əgər nə barədəsə razılaşma olubsa, üstəlik, imzalar atılıbsa, üstəlik, yüksək səviyyədə bu imzalar atılıbsa, bunu reallaşdırmaq lazımdır. Üçüncü tərəfləri, artıq üçüncü deyil, beşinci, onuncu tərəfləri cəlb etməklə yeni konstruksiyalar fikirləşmək lazım deyil... Razılaşmalar var, onları icra etmək lazımdır. Bu elə zəmanət deməkdir".

Rusiya XİN sözçüsü Ermənistan rəhbərliyinin əsas məsələ ilə bağlı mövqeyində kardinal dəyişikliyi olduğunu xatırladı: "Ermənistan rəhbərliyinin əsas məsələ ilə bağlı mövqeyi kardinal şəkildə dəyişib. Üstəlik, məhz İrəvan üçün əsas olan məsələ ilə bağlı... Bu İrəvanın məsələsidir, onların daxili qərarıdır".

Hakimi öldürən işlər

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Təzəlikcə Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimi intihar elədi. Əslində hadisənin intihar olması da hələlik tam məlum deyil, çünki ortada şayiələr dolaşır. Biri deyir hakimnin intihar üçün heç bir səbəbi yox idi, başqası yazır ki, hakim sağalmaz xəstəliyə düşər olmuşdu, üçüncüsü həтта onu balkondan itələyib yıxdıqları ehtimalını səsləndirir. Sosial şəbəkələrdə qərribə, əcaib paylaşımalar varmış, məsələn, kimlərsə hakimnin fotosunu və hadisəni şəirin “Cahanda hər hökmü bir zaman verir, Dünən fərman verən, bu gün can verir” (Səməd Vurğun) beytinin müşayiəti ilə paylaşmış.

Vurğunu (bu dəfə Səməd Vurğunu yox) dini-mistik istiqamətə yönəldənlər də oldu. Guya günah eləsən axırın yaxşı olmur və sairə.

Cəmiyyətin əhvalata diqqəti anlaşılandır. Hər gün hakim itirmirik, üstəlik, ağır cinayətlərə baxan hakim öləndə versiyalar çoxalmalıdır. Allah bilir adam özü həyatı boyu neçə qətl, zorakılıq, ölüm-itim işlərini araşdır-mışdı.

Bax, mənə elə gəlir hakimin ölüm səbəbləri həm də statistikada - baxdığı işlərin sayında gizlənin. Dünən xəbərlərdə oxudum: “İntihar edən hakimin icraatında 84 cinayət işi olub. O, intihar etməmişdən əvvəl sentyabrın 4-nə 15, sentyabrın 7-nə 10, sentyabrın 11-nə 17, sentyabrın 14-nə 7, sentyabrın 18-nə 8, sentyabrın 21-nə 8, sentyabrın 25-nə 2, sentyabrın 28-nə 3, noyabrın 2-nə 6, noyabrın 5-nə isə 1 cinayət işi üzrə məhkəmə iclası təyin edib”. Sitanın sonu.

Kimə bu qədər cinayət işi yüklənən ölər. Sivil ölkələrdə belə statistika olmur.

Azacıq analiz etsək, hakimin ən çox iş təyin elədiyi günlərin 4 (15), 11 (17) və 18 (8) sentyabr tarixləri olduğu göze çarpır. Bu nə deməkdir? Sadəcə, həmin günlər həftənin birinci günüdür. Yəqin qalan günlər bir az başını dincə qoymaq üçün hakimlərimiz cinayət işlərini topdan şəkildə, “stampovka” üsuluyla birinci günə salırlar. Əks halda, kimə mənə sübut eləsin ki, bir hakim bir iş günündə 17 cinayət işinə (özü də ağırından!) necə ədalətli, obyektiv baxa bilər, araşdırma bilər?!

Heç kənd yerində bir kəndli bir gündə, yalan olmasın, 17 banka qatıq çala bilmir, sən isə 17 işə baxıb, azı 17 adamın taleyini həll edirsən. Azərbaycanda insan taleyi qatıq bankası qədər əhəmiyyət daşıyırmı?

Məhkəmə-hüquq islahatlarından danışanda, növbəti dəfə bu yöndə bərbəzəklili tədbir, konfrans, simpozium, nə bilim, musiqi yarışması təşkil edəndə yuxarıdakı statistikani da müzakirəyə çıxartsinlər, bəlkə xeyri oldu. Ən azı hakimlər intihar eləməz.

Ölmüş hakimin baxdığı cinayətlərin xarakteri, tipi də maraqlıdır. 2 icraatda rüşvət verməyə təhrik etmə, 4 icraatda dələduzluq, 2 icraatda mənimləmə, 1 icraatda qətl, 5 icraatda isə qəsdən sağlamlığa xəsarət yetirməni araşdıracaqmış. Qalan cinayətlər narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlıymış.

Belə çıxır, hakim narkotiklə bağlı 70 işə baxmalıymış. $(84 - (2 + 4 + 2 + 1 + 5) = 70)$. Sanki o, bu istiqamətdə ixtisaslaşmış. Bəlkə onu narkomafiya öldürüb?

Ancaq mən şübhə etmirəm ki, bu dəqiqə ağır cinayətlərin hər hakiminin icraatında azı 70-80 narkotik işi var. Heç araşdırmadan, konveyer üsulu ilə hökm kəsir, tale həll edirlər. Narkotik cinayətləri üzrə hansısa hüquqi islahatların zəruriliyi belə faktlardan da görünür.

İndi söz əlaqədar təşkilatlarıdır. Yazın görüm sizin icraatınızda neçə adam var?

Azərbaycan vətəndaşlığını qəbul edən, hərbi cinayətlər törətməmiş və yalnız bütün prosedurlardan keçməyi bacaran ermənilər dövlətin mövcud qanunları çərçivəsində ölkənin ərazisində yaşamaq hüququna ümid edə bilərlər... Bundan artıqna iddia edilməsi onları bu hüquqdan məhrum edə biləcək məqamdır və dünyada heç bir siyasi iradə mərkəzi Azərbaycan dövlətini erməni azlığı ucbatından öz konstitusiyasını pozmağa məcbur edə bilməz...

Azərbaycan dövləti beynəlxalq ermənipərəst siyasi dairələrin təzyiq kampaniyası ilə qarşı-qarşıya qalıb. Rəsmi Bakı prinsipial mövqe tutur, geri çəkilmir, müqavimət göstərir və çox dəqiq hesablanmış maneəvrlərlə bu təzyiq dalgasını boşa çıxartmaq üzrədir. Və həтта son günlər Azərbaycan dövləti müdafiə mövqeyindən intensiv hücum taktikasına da keçməyə başlayıb.

Məsələ ondadır ki, rəsmi Bakının son uğurlu maneəvrləri Ermənistanın və onun beynəlxalq himayədarlarının məkrli planlarını alt-üst etməkdədir. Çünki Azərbaycanın rəsmi dairələri rəsmi İrəvanın manipulyativ addımlarını Ermənistanın özünə qarşı çevirməyi bacarıb. Xüsusilə də rəsmi Bakının birmənalı şəkildə beynəlxalq hüquq normaları çərçivəsində davranması qarşı tərəfin siyasi-diplomatik cəhətdən tərək-silah olunmasını təmin edir.

Maraqlıdır ki, rəsmi Bakının Azərbaycanın Xankəndi və ətraf bölgəsində olan erməni azlığına 40 ton göndərməsi Ermənistanı və onun himayədarlarını çaşqın vəziyyətə salıb. Çünki indiyə qədər Azərbaycanı rus sülhməramlılarının müvəqqəti dislokasiya olduğu Qarabağ regionunu blokada almaqda ittiham edirdilər. Ancaq indi bu ittihamın siyasi manipulyasiyadan başqa bir şey olmadığı açıq-aşkar ortadadır. Hər halda, rəsmi İrəvan və erməni separatçı-terrorçuların “blokada”dan və ya “kütləvi aclıq”dan danışması heç kimə inandırıcı görünməyəcək.

Əksinə, erməni separatçı terrorçular Azərbaycanın göndərdiyi ərzağın qəbulundan imtina etməklə, uzun müddətdən bəri bütün dünyaya yalan satdıqlarını etiraf etmiş olurlar. Əgər Qarabağdakı erməni azlığı doğrudan da acdırsa, deməli, ora göndərilən ərzağın hansı yolla və kimin tərəfindən göndərildiyinə əhəmiyyət verməməlidir. Və bu, rəsmi Bakının erməni maskasını yırtması anlamına gəlir.

Ancaq yırtılan yalnız erməni maskası deyil. Bey-

Bakı Parisin, İrəvanın və Kremlin maskasını yırtdı

Fransa və Rusiya 40 ton yükün altında qalıb

beynəlxalq ermənipərəst siyasi dairələrin, xüsusilə də Fransa və Rusiyanın da maskaları yırtılıb. Məsələn, rəsmi Paris sürekli olaraq, Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində ermənilərin “humanitar problemlər” içərisində olduğunu iddia edir. Prezident Emmanuel Makron erməni separatçı-terrorçuların “hüquqları”nın əsas təmsilçisi kimi davranır. Fransa paytaxtı Parisin meri bölgəyə “humanitar yardım” aparmaq iddiasına düşüb.

Ancaq rəsmi Bakı 40 tonun göndərməklə, erməni-fransız şousunu ifşa etməyi bacardı. İndi bütün dünya gördü ki, “humanitar fəlakət” iddiaları erməni-fransız uydurmasından başqa bir şey deyil. Əgər ermənilər ac olsaydılar, Bakıdan göndərilən ərzaq karvanının qarşısını kəsmək üçün yolda barrikadalar qurmazdılar. Deməli, onların qurduğu bu şounun əsas hədəfi məhz Laçın yolundan nəzarətsiz şəkildə silah-sursat daşımaq imkanı qazanmaqdan ibarətdir.

Təbii ki, bu, artıq baş tutacaq hədəf deyil. Çünki erməni tayfasının hər istədiyini edə bildiyi dövr artıq çoxdan sona çatıb. Həmin dövrdən yenidən geri dönmək isə qətiyyən mümkün deyil. Azərbaycan güclü dövlətdir. Rəsmi Bakı Azərbaycan ərazilərində ermənilərin qanunsuz yaşayış vərdişlərinə, hərbi cinayətlər törətməsinə imkan vermək niyyətində deyil.

Məsələ ondadır ki, Azərbaycan hərbi yolla 30 illik problemi nizamlayıb, ərazi bütövlüyünü bərpa edib. Laçın postunun qurulması da həmin prosesin son

mərhələsi idi. Rəsmi Bakı bu nəzarət-buraxılış məntəqəsini yaratmaqla, beynəlxalq hüquq normaları çərçivəsində Azərbaycan sərhədlərini qapayıb. Dünyada heç bir siyasi iradə mərkəzi artıq bu reallığı dəyişə bilməz.

İndi Fransa da, Ermənistan da rəsmi Bakının göndərdiyi 40 ton ərzağın ağırlığı altında qalıb. Üstəlik, onların sırasına Rusiya da qoşulmuş kimi görünür. Çünki rus sülhməramlıları Qızıl Ayparanın apardığı ərzaq karvanının qarşısını tişkanlı məfillər çəkərək, kəsib. Yəni erməni-fransız ortaqlığı kimi, Rusiya da Ağdam-Xankəndi yolunun açılıla biləcəyindən ciddi şəkildə narahatdır. Və Qarabağın erməni azlığının Azərbaycan cəmiyyətinə iteqrasiyasının qarşısında əngəl olmağa çalışır.

Ancaq nə erməni-fransız ortaqlığı, nə də rus imperialist ssenariləri artıq Azərbaycanın qarşısında duruş götürə bilməz. Qarabağ Azərbaycanın ayrılmaz tərkib hissəsidir. Rəsmi Bakı çox tezliklə Xankəndidə Azərbaycan bayrağını ucaldacaq. Azərbaycan Konstitusiyasını və vətəndaşlığını qəbul edən ermənilər Qarabağda yaşamaqda davam edəcəklər. Buna qarşı çıxanlar isə özlərini başqa yayaşayış yeri axtarmalı olacaqlar.

Eyni zamanda Qarabağdakı erməni azlığının heç də hamısı Azərbaycan vətəndaşlığına ümid bəsləmək şansına sahib olmayacaq. Azərbaycan vətəndaşlığı hamıya qismət olacaq status deyil. Yəni Azərbaycan vətəndaşlığına iddia edən hər bir erməni ciddi

yoxlamadan keçiriləcək. Hərbi cinayətlər törətmiş şəxslərdən qaçmağa imkan tapmayanların həbs ediləcəyi şübhə doğurmur. Çünki Azərbaycana hərbi cinayətlər törətmiş vətəndaş lazım deyil və hər bir erməni terrorçu mütləq cəzasını çəkməlidir.

Eyni zamanda Ermənistan, Rusiya və digər xarici ölkə vətəndaşlığı olan ermənilər də elə indidən haradan gəlmişdilərse, ora da qayıda bilərlər. Yəni Azərbaycan vətəndaşlığı yalnız hərbi cinayətlər törətməmiş, xarici dövlətlərin vətəndaşlığı olmayan və ölkə konstitusiyasına uyğun yaşamaq öhdəliyi götürən ermənilərə verilə bilər. Və onların hüquqları da yalnız Azərbaycan Konstitusiyası çərçivəsində təmin ediləcək.

Məsələ ondadır ki, Azərbaycan Konstitusiyası müasir dünyanın tələblərinə tam cavab verir. Heç bir etnik azlığa hər hansı fərqli imtiyazlar nəzərdə tutulmur. Azərbaycanın dövlət dili var, qanunlar qarşısında hər bir vətəndaş bərabər hüquqludur. Azərbaycan vətəndaşlığını qəbul edən ermənilər də dövlətin mövcud qanunları çərçivəsində ölkənin ərazisində yaşamaq hüququna ümid edə bilərlər. Bundan artıqna iddia edilməsi onları bu hüquqdan məhrum edə biləcək məqamdır. Və dünyada heç bir siyasi iradə mərkəzi Azərbaycan dövlətini erməni azlığı ucbatından öz konstitusiyasını pozmağa məcbur edə bilməz.

✉ **Elçin XALİDBƏYLİ,**
 “Yeni Müsavat”

Rusiya xarici işlər naziri Sergey Lavrov avqustun 31-də (bu gün - E.S.) türkiyəli həmkarı Hakan Fidanla görüşəcək. “Yeni Müsavat” yazır ki, bu barədə Rusiya mediasının yaydığı xəbərdə bildirilir.

Görüşün Moskvada baş tutacağı gözlənilir. XİN başçıları hansı məsələləri müzakirə ediləcəyi rəsmi açıqlanmasa da, qeyd olunur ki, görüşdə Azərbaycan-Ermənistan münasibətləri, sülhməramlı kontingentin nəzarətindəki ərazilərdəki mövcud vəziyyət, o cümlədən gözlənilən antiterror əməliyyatlarına dair fikir mübadiləsinin də aparılacağı birmənalıdır. Eyni zamanda Putin-Ərdoğan görüşü öncəsi XİN başçıları arasında bir sıra global məsələlər, o cümlədən Afrika ölkələri ilə bağlı siyasətdə müəyyən razılaşmalar əldə edəcəkləri gözlənilir.

Putin və Ərdoğan arasında Soçidə planlaşdırılan danışıqlardan sonra bir neçə saziş imzalaya bilər. Bunu isə TASS-a Ankaradakı mənbə məlumat verib. “Ehtimal var ki, Türkiyə və Rusiya liderləri arasında aparılan danışıqlardan sonra Soçidə bir sıra sazişlər imzalaya bilər. Sözsüz ki, bu, iki ölkə arasında münasibətlərin inkişafına yeni təkan verə bilər. Lakin hər şey ikitərəfli danışıqların nəticələrindən asılı olacaq”, - deyərək mənbə bildirib. Daha əvvəl Türkiyədəki diplomatik mənbə TASS-a Putinlə Ərdoğan arasında görüşün sentyabrın 4-ü Soçidə plan-

Ərdoğanın Soçi səfərinə hazırlıq başladı - Fidanla Lavrov nələri razılaşdıracaq?

Bu gün Türkiyə və Rusiya XİN başçıları Moskvada görüşür - masada sülhməramlılar, antiterror əməliyyatı da var...

laşdırıldığını bildirmişdi. “Həbertürk” telekanalı da bu tarixi Ərdoğanın Soçi səfəri üçün ehtimal olunan tarix kimi qeyd edib. Ekspertlərin qənaəti nədir, baş diplomatların görüşündə konkret hansı qərarlər verilə bilər? XİN başçıları arasında və ardınca Rusiya-Türkiyə prezidentlərinin görüşünün hansı nəticələri ola bilər?

Siyasi şərhçi Ramiyə Məmmədova Lavrov-Fidan

görüşünü Ərdoğanın Soçi səfərinə hazırlıq mərhələsi kimi qiymətləndirir. Türkiyə XİN başçısının rusiyalı həmkarı ilə əsasən “taxıl sazişi”ni müzakirə edəcəklərini söyləyən təhlilçilərin sözlərinə görə, masada Cənubi Qafqaz mövzusunun olması da qaçılmazdır. Ekspert hesab edir ki, Lavrov G20 sammitində iştirak üçün Hindistana səfər etməlidir və bu ərəfədə Fidanla danı-

şıqlar vacibdir: “Rusiya üçün Türkiyə hava-su kimidir. Heç zaman olmadığı qədər bir tarixi yaxınlaşma mövcuddur. Sadəcə, situativ bir haldır. Yeni mövsümü və dövrü xarakter daşıyır. Unutmayaq ki, Türkiyə bir Avropa ölkəsidir, NATO dövlətidir. Təbii ki, Rusiya ilə bir sıra regional məsələlərin həllində “qızıl orta” tapıla bilər. Ankara və Moskva artıq Suriya, Liviya,

Qarabağ və Ukraynada konsensusa gələ bilər. Deməli, sınaqdan çıxmış münasibətlərdir. Bu da çox mühüm mərhələdir. Əgər tərəflər əlaqələri bu tempdə davam etdirə bilsələr, strateji cəhətdən tərəfdaşa çevrilə bilər. İndiki münasibətləri isə tərəfdaşlıqdan daha çox maraqların uzlaşması kimi dəyərləndirə bilərik. Sözsüz ki, bu da Azərbaycanın istəklərinə adekvatdır. Bizim qardaş dövlətlə yaxın qonşumuz nə qədər isti əlaqələrə sahib olsalar, bir o dərəcədə Azərbaycan üçün faydalıdır”.

R.Məmmədova Fidanla Lavrov görüşündə Cənubi Qafqaz mövzusunun aktual olacağını düşünür, lakin prioritet məsələ “Taxıl anlaşması”nı uzatmaqdır: “Rusiyanın incikliyi var idi. “Azov”çu komandirlərin Zelenskiyə verilməsi Moskvanın xoşuna gəlməmişdi. Amma Kreml özü o qədər anlaşmaları pozub ki... İndi onunla “rusca” da-

nışmaq lazımdır, çünki başqa dildən anlamırlar. Ona görə lokal narazılıqları kənara qoyub vacib məsələləri müzakirə edəcəklər. Məncə, taxıl mövzusunda razılaşa bilərlər, yaxud hansısa alternativ yol tapılacaq. Lavrovla Fidan həm də prezidentlərin görüşünə hazırlıq görəcəklər. Ərdoğan Soçiyə gəlməlidir və Putinlə hansı problemlərin danışılacağı nəzərdən keçiriləcək. Rusiya lideri Türkiyədən daha çox yapışmağa çalışacaq. Kreml rəhbəri nə BRİKS sammitinə getdi, videomüraciət ünvanladı, nə G20 sammitində iştirak edəcək, yerinə Lavrov gedir, anlayır ki, Haaqa məhkəməsinin həbs orderi hər nöqtədə, hətta müttəfiqlərin ölkəsində belə risklidir. Bu mənada Putin Ərdoğanla bir sıra məsələlərdə razılaşacaq. Azərbaycan isə bu iki dövlətin münasibətləri fonunda Qarabağda suverenliyin tam bərpasını yekunlaşdırmalıdır. Bundan əlverişli fürsət ola bilməz, Ukrayna cəbhəsi rusların başını qarışdırır”.

Emil SALAMOĞLU,
“Yeni Müsavat”

Nüvə təhdidi artır - Kim Çen və Lukaşenko Rusiyanın “tətikçisi” rolunda

Politoloq: “Rusiya ABŞ-a və müttəfiqlərinə “sizə mənədən başqa da atom bombası atmaq imkanında və ağılında olanlar var” mesajını verir”

“ABŞ, Yaponiya və Cənubi Koreyanın qarşısını almaq üçün hərəkətləri Koreya yarımadası regionunda sabitliyi pozur və nüvə müharibəsi riskini artırır”.

Bunu Koreya Xalq Demokratik Respublikasının lideri Kim Çen İn Şimali Koreya Hərbi Dəniz Qüvvələri komandanlığı qarşısında çıxışında deyib.

“Bir müddət əvvəl ABŞ, Yaponiya və Cənubi Koreyadan olan rəsmilər toplaşaraq müxtəlif hərbi təlimlər keçirəcəklərini bəyan etdilər. ABŞ də daxil olmaqla, düşmən qüvvələrin ehtiyatsız qarşılıqlı maneələri səbəbindən Koreya yarımadasının ətrafındakı sular dünyada hərbi maşınların ən çox cəmləşdiyi əraziyə və nüvə müharibəsi riskinin böyüdüüyü qeyri-sabit sulara çevrildi”, - deyərək o, qeyd edib.

“Mövcud vəziyyət tələb edir ki, Hərbi Dəniz Qüvvələrimiz daimi döyüş hazırlığında olsun, gözlənilməz hallar zamanı düşmənin iradəsini darmadağın etməyə hazır olmaq üçün bütün səyləri gös-

tərsin”, - Şimali Koreya lideri əlavə edib.

Xatırladaq ki, avqustun ortalarında ABŞ Prezidenti Co Bayden, Yaponiyanın Baş naziri Fumio Kişida və Cənubi Koreya Prezidenti Yoon Suk-Yeol Vaşinqton yaxınlığındakı Kemp-Deviddə üçtərəfli sammit keçiriblər. Sammit zamanı hərbi əmək-

daşlığı gücləndirmək məqsədilə hər il birgə təlimlərin keçirilməsi barədə razılığa gəliblər. İyul ayında ABŞ və Cənubi Koreya da ABŞ-ın nüvə sualtı qayığının iştirakı ilə təlimlər keçirib. Bundan əlavə, nüvə silahı daşıyan “USS Kentucky” strateji sualtı gəmisi Cənubi Koreyanın Busan limanına səfər edib.

Bir müddət öncə Rusiyanın müdafiə naziri Sergey Şoyqu Şimali Koreyaya səfər edərkən belə iddialar ortaya çıxmışdı ki, Rusiya birbaşa nüvə silahı tətbiqindən sığortalanmaq üçün bu işi müttəfiqlərinin, o cümlədən Kim Çenin əli ilə edə bilər...

Bu arada Rusiya Qərb qonşularının aqressiv davra-

nışlarına cavab olaraq Belarusda da taktiki nüvə silahı yerləşdirib və birgə aviasiya qrupunu gücləndirib.

Bunu Rusiya Federasiyası Təhlükəsizlik Şurasının katibinin müavini Aleksey Şevtsov “Rossiyskaya gazeta”ya müsahibəsində bildirib.

Ukraynada dalana dirənən Rusiyanın belə görünür ki, nüvə silahından istifadə etmək niyyətləri ciddiləşir və artıq özünə iki “tətikçi” də müəyyən edib. Bu plan dəhşət saçır. Rusiya özünün etmək istədiyini-atom bombası atmağı Şimali Koreyanın və ya Belarusun əli ilə reallaşdırmaqla bilirmi?

Politoloq Məhəmməd Əsədullazadə “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Şimali Koreya ilə Rusiya arasında hərbi əməkdaşlıq yüksək səviyyədədir. Rusiyanın dünyada çox az sayda müttəfiqindən biri məhz Şimali Koreyadır: “Məhz Rusiya müdafiə naziri Sergey Şoyqunun Pxenyana səfərində Yaponiya ətrafında hərbi eskalasiyanın formalaşması üçün birgə razılıq əldə edilib. Rusiya çalışır ki, Şərqdə ABŞ-a ciddi problemlər yaratsın və Ukrayna müharibəsində müəyyən güzləşlər əldə etsin. Bu xüsusda Şimali Koreyadan istifadə etməsi mümkündür. Şimali Koreya ABŞ-ın qatı düşmə-

nidir və Kreml bu düşməçilikdən öz çıxarları üçün istifadə edə bilər. Eyni zamanda Şimali Koreya rejimi Yaponiya və Cənubi Koreya ilə də düşməçilik səviyyəsinə çatmış gərgin münasibətlərə malikdir. Pxenyana hər üç ölkənin hərbi təlimlərini özünə təhdid hesab edir. Rusiya da bundan istifadə edərək qızıqla məşğuldu. Kim Çen İn xarakterini də nəzərə alsaq, Kreml Şimali Koreyanı atom silahına əl atmağa sövq edə bilər. Odu ki, Şimali Koreyanın kiçik kiloluq atom silahından istifadə etməsi istisna edilməməlidir. Eyni zamanda Rusiyanın daha bir müttəfiqi Belarusda nüvə silahı yerləşdirməsi də Moskvanın atom bombasının düyməsini başqasının əli basmaq niyyətindən xəbər verir. Bu addımlarla Rusiya Qərbə təhdid edir, “sizə mənədən başqa da atom bombası atmaq imkanında və ağılında olanlar var” mesajını verir. Rusiya Ukraynada atom silahı işlədə bilməz. Çünki dalğa Rusiyanın özünü də vura bilər. Ona görə də Pxenyana vasitəsilə Şərqdə edə bilər. Uzaq Şərq yeni qarşılıqlı meydanıdır və düşünürəm ki, Ukrayna müharibəsinin nəticələri buradakı proseslərə mənfi təsir edəcək”.

Etibar SEYİDAĞA,
“Yeni Müsavat”

BRİKS G7-yə rəqib ola biləcəkmə - təhlil

Əhali, ərazi baxımından üstün olan bu qlobal qurum texnoloji baxımdan Qərbdən asılıdır

Son vaxtlar dünya mediasının diqqətində olan məsələlərdən biri də BRİKS adlandırılan qurumun genişlənməsidir. Avqustun 24-də Cənubi Afrikanın Yohannesburq şəhərində Braziliya, Rusiya, Hindistan, Çin və Cənubi Afrikanın daxil olduğu BRİKS birliyinin XV sammiti başa çatıb. Görüşün əsas nəticəsi altı yeni dövlətin: Argentina, Misir, İran, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Səudiyyə Ərəbistanı və Efiopiyanın BRİKS-ə qəbul edilməsidir. Onlar 2024-cü il yanvarın 1-dən birliyin tamhüquqlu üzvlü olacaqlar.

Uzun illər əvvəl amorf bir birlik kimi elan edilən BRİKS-in birdən-birə genişlənmə yoluna qədəm qoyması bir çox analitiklər tərəfindən Çin və Rusiyanın G7-yə qarşı yeni güc mərkəzi formalaşdırmaq cəhdi kimi qiymətləndirilir. Rusiya mətbuatı BRİKS iqtisadiyyatına dair göstəriciləri gen-bol yaymaqla, birliyi Qərbin dünyadakı hegemonluğuna qarşı duruş gətirəcək əsas mərkəz kimi təqdim etməkdədir.

Realıq nədir: BRİKS həqiqətən Qərbin, Rusiya rəsmi təbliğatının qeyd etdiyi kimi, G7 ölkələrinin qarşısına əsas rəqib kimi çıxacaq gücdədirmi?

İlk baxışdan, BRİKS əzəmətli görünür: dünya ərazisinin 25 faizi, əhalisinin 40 faizdən çoxu, qlobal ÜDM-in 25 faizindən çoxu, faydalı qazıntı ehtiyatlarının mühüm hissəsi və sair. Lakin bu birliyə daxil olan ölkələrdən yalnız Çin texnologiyalar və kapital baxımından G7-yə yaxınlaşa bilib. Qalan ölkələr, o cümlədən gələn ilin yanvarından üzv sayılacaq 6 ölkənin heç biri bu sahədə G7-nin 10 faizi qədər potensiala malik deyil.

Beynəlxalq Valyuta Fondunun proqnozlarına əsasən, yaxın 5 ildə qlobal iqtisadiyyat 3 faiz böyüyəcək. Çin qlobal iqtisadi artımda əsas rola malik olacaq. Onun bu göstəricidə payı ABŞ-ınkindən 2 dəfə çox olacaq. "Bloomberg"-in fondun rəqəmlərinə əsasən apardığı hesablamalara görə, 2028-ci ilədək Çin qlobal iqtisadi artımın 22,6 faizini təmin edəcək. Bu artımın daha 12,9 faizini Hindistan təmin edəcək. ABŞ-ın qlobal iqtisadi artıma töhfəsi isə 11,3 faiz olacaq.

Gözləntilərə görə, yaxın 5 ildə qlobal iqtisadi artımın 40 faizini Çin, Hindistan, Braziliya və Rusiya təmin edəcək.

Bəs bu qlobal iqtisadi artımın həcmi nə qədər olacaq? 2022-ci ildə qlobal ÜDM-in həcmi 101,56 trilyon dollar təşkil edib. Onun 45 faizi G7 ölkələrində istehsal olunub. Qlobal ÜDM-də BRİKS ölkələrinin payı cəmi 25,3 faiz təşkil edib. BVF-nin proqnozları doğrularsa, növbəti 5 ildə qlobal ÜDM-in həcmi 3 faiz - yeni 3,05 trilyon dollar artacaq. Fondun qlobal artım-də gözlədiyi payları ölkələ-

rin ÜDM-lərinin üzərinə əlavə etsək, aydın olar ki, 5 ildən sonra qlobal ÜDM-in həcmi 104,61 trilyon dollar təşkil edəcək. Bu zaman onun 44,3 faizi G7 ölkələrinin, 25,7 faizi BRİKS-in payına düşəcək.

Halbuki 2007-ci ildə Goldman Sachs 2032-ci ilədək BRİKS ölkələri ÜDM-nin G7 ölkələri ÜDM-i ilə bərabərəcəyini proqnozlaşdırmışdı. Lakin hazırkı inkişaf tempi ilə bu, qeyri-real görünür.

G7 ölkələrinin iqtisadi potensialı ABŞ istisna olmaqla, bir-birinə yaxındır, qarşılıqlı ticarətdə bərabərlik var. Lakin bu gün faktiki olaraq BRİKS "Çin və digər ölkələr" formatındadır. Birliyin iqtisadi göstəricilərinin çox mühüm hissəsi Çindir. Hindistanı çıxmaq şərtilə, blok daxilindəki ticarəti "Çinin digər ölkələrlə ticarəti"nin digər ölkələrlə ticarəti" adlandırmaq daha doğru olar.

Digər tərəfdən, Hindistan var gücü ilə Qərblə iqtisadi əlaqələri dərinləşdirməkdədir. Başqa yolu da yoxdur, çünki getdikcə artan istehsalın əsas bazarı Qərbdır.

BRİKS üzvlərinin siyasi münasibətləri də kifayət qədər təlatümlüdür. Birliyin iki əsas üzvü olan Hindistanla Çinin arasında həll olunmamış və son illərdə getdikcə kəskinləşən ərazi mübahisəsi var. 2020-ci ildən bəri 3 dəfə Çin və Hindistan sərhədləri arasında münaqi-

şə yaranıb, hətta Hindistan əraziyə hərbi qüvvələr yeridib.

Bugünlərdə - BRİKS-in toplantısı keçirilən ərəfədə Çin özünün hesab etdiyi ərazilərlə birlikdə xəritəsini çap edib. Ölkənin Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi saytında yerləşdirilən xəritədə Himalay dağlarında Hindistanın xeyli ərazisi Çinkimi göstərilib. Bundan əlavə, Çinin Rusiya ərazilərinə də iddiaları var. Məlum xəritədə Rusiya ilə Çinin bölüşdürükləri bəzi ərazilərdə tamamilə Çin ərazisi kimi qeydə alınıb.

Hindistan Xarici İşlər Nazirliyi artıq xəritə ilə bağlı Çinə rəsmi etirazını bildirib. "Bloomberg" Hindistan XİN nümayəndəsi Arindam Bağçıya istinadən xəbər verir ki, Çinin bu addımı ölkələr arasında gərginliyi artırmağa xidmət edir: "Biz Çinin bu iddialarını tamamilə rədd edirik. Çünki onların heç biri hüquqi-tarixi əsası yoxdur. Çin tərəfinin belə addımları sərhəd məsələsindəki problemlərin həllini daha da çətinləşdirir".

Hindistandan fərqli olaraq Rusiya onun ərazilərini özününkü kimi təqdim etdiyinə görə hələ ki Çinə heç bir mövqe bildirməyib. Belə görünür ki, heç bildirməyəcək də. Çünki Qərbin ən ağır sanksiyaları ilə üzleşən, bütün növ müasir texnologiyalardan kənarlaşdırılan Moskva üçün Pekin faktiki

olaraq yeganə nəfəslidir. Rusiya Qərbin almadığı neftinin mühüm hissəsini Çinə satır, qazını da ora yönəltmək üçün uzunmüddətli planlar qurur. Digər tərəfdən, Çin hazırda Rusiya sənaresini Qərbin qadağan etdiyi texnologiyalarla təmin etmək imkanında olan yeganə dövlətdir. Bu baxımdan, Moskvanın Pekinin ərazi iddialarının hansısa sərt cavabı verəcəyi gözlənilir. Bəzi məlumatlara əsasən, Rusiyanın Uzaq Şərq əyalətləri artıq çinlilərlə sıx şəkildə məskunlaşmaqdadır. Bir çox analitiklər bunu Çinin yumşaq işğalı kimi dəyərləndirirlər. Rusiya isə bu prosesi dayandırmaq gücündə deyil.

BRİKS daxilində ortaq valyutanın yaradılması ilə bağlı müzakirələr getdiyi bildirilir. Birliyin 2015-ci ildə yaratdığı bank - Yeni İnkişaf Bankı (New Development Bank, NDB) hazırda böyük böhran yaşayır. İştirakçı-ölkələr ilkin mərhələdə vəsait ayırdılar banka, mühüm bir qismini bank özü bazardan cəlb etdi. Əldə olunan vəsaitləri isə əsasən infrastruktur layihələrinə yönəltdi.

Bu ilin iyununda məlum olub ki, qarşılıqlı ticarətdə dollardan uzaqlaşmağa çalışan BRİKS-in əsas ümid yeri olan NDB-nin maliyyə problemləri var. Belə ki, bank öhdəliklərini icra etmək üçün böyük həcmdə dollara ehtiyac duyur. Bankın maliyyə bazarlarından cəlb etdiyi vəsaitləri qaytarmaq üçün yetərinə dolları yoxdur.

Digər maraqlı məqam budur ki, NDB Qərbin sanksiyaları başlayan kimi Rusiya ilə bütün əlaqələri kəsib. Hazırda Bank faktiki olaraq Səudiyyə Ərəbistanından asılı vəziyyətdədir: yalnız Ər-Riyadın köməyi ilə dollar likvidliyini təmin edə bilər.

Nəhayət, BRİKS-in gələcəyi üçün daha böyük bir təhdid Çin iqtisadiyyatındakı artım prosesinin yavaşmasıdır. 2023-cü ilin ikinci rübündə ölkə iqtisadiyyatı birinci rüblə müqayisədə 0,8 faiz genişləndi. Kəskin lokaunların olduğu ötən ilin ikinci rübü ilə müqayisədə illik artımın 6,3 faiz olması beynəlxalq analitik mərkəzlər üçün gözlənilməz hesab edilir: çünki gözləntilər 7 faizdən yuxarı idi.

Əgər bu sürət saxlanarsa, ilin yekununda Çində cə-

mi 3 faizlik iqtisadi artım qeydə alınacaq ki, bu da 2000-ci illərdən bəri pandemiya illi istisna olmaqla, ən aşağı göstəricilərdən biri olacaq.

Bundan əlavə, son statistik göstəricilər Çində iqtisadi aktivliyin azaldığını, yaxın gələcək üçün pessimist əhvalın formalaşdığını göstərir. Bu isə uzun müddətdir davam edən Çin möcüzəsinin başa çatması kimi qiymətləndirilməkdədir.

BRİKS-ə daxil olan yeni ölkələrin birliyin iqtisadi potensialını artıracağı real görünür: İran çoxillik sanksiyalar üzündən iqtisadi baxımdan ildən-ilə geriləyir, Braziliya böyük korrupsiya skandalları ilə məşğuldur, Argentinanı iflasdan BFV təzə xilas edib, Misir daxiləki qarşıdurmalardan hələ də qurtula bilməyib, Efiopiya dünyanın ən kasıb ölkələrindən biridir. Yeni üzvlərdən yalnız Səudiyyə Ərəbistanının BRİKS-ə hansısa töhfəsinin dəyməsi mümkündür. Rusiya mənbələrinin qlobal neft hasilatında əsas payı olan Səudiyyənin BRİKS-ə qoşulmasını bazara nəzarət kimi təqdim etmələrinə rəğmən, Ər-Riyadın G7 ilə kəskin konfliktə gətməsi mümkün deyil. Ən azı ona görə ki, ərəblər öz məhsullarını satmaq üçün normal bazarlardan məhrum olmaq niyyətində deyillər.

BRİKS-in vahid valyutasının yaradılması ideyası üzv ölkələrin yaxınlaşma, qarşılıqlı əməkdaşlıq səviyyəsi baxımından yaxın onillikdə belə real görünür. Avropa Birliyi kimi oturmuş əməkdaşlıq formatına malik birlik vahid valyutasını 30 ildən sonra yaratdı. Avro-nun dünya maliyyə sisteminə yerini tutması isə daha 10 ilə yaxın vaxt apardı. Hindistanla Çinin kəskin rəqabətinin olduğu bir vaxtda BRİKS hansı valyutanı vahid valyuta kimi müəyyənləşdirə biləcək? Yaxud üzv ölkələrin iqtisadi-sosial-maliyyə göstəriciləri arasında uçurum olduğu bir halda hansı meyarlarla vahid valyutaya keçiləcək? Ən nəhayət, kim o valyutaya etimad göstərərək onunla hesablaşmalar, yaxud yığım edəcək?

Analitiklərə görə, Səudiyyə Ərəbistanının BRİKS çərçivəsində aktivlik göstərmək, xüsusilə də Qərbdəki tərəfdaşlarını qıcıqlandıracaq addımlar atması real deyil.

□ Dünya SAKIT, "Yeni Müsavat"

Goranboyda məktəbli seksual zorakılığa məruz qalıb

Goranboy rayonunda məktəbli qıza qarşı seksual xarakterli hərəkətlər edilib.

Musavat.com Oxu.az-a istinadən xəbər verir ki, hadisə rayonun Qızılhacılı qəsəbəsində baş verib. Belə ki, 16 yaşlı qızın ailəsi yas yerində olan zaman 1986-cı il təvəllüdlü Şəhriyar Hümətov onun evdə tək olmasından istifadə edərək, qıza qarşı belə bir əməli törədib.

İddia edilir ki, hadisə ilə bağlı Goranboy Rayon Prokurorluğu qızın rəy alınması üçün ekspertizaya göndərilməsini təmin etməyib. Eyni zamanda iddia olunur ki, prokurorluq hadisə barədə məlumat verən azyaşlı və valideynlərini də quruma dəvət edib.

Bu da sosial şəbəkələrdə birmənalı qarşılanmayıb. Bununla bağlı Daxili İşlər Nazirliyinin Mətbuat Xidmətinin Gənəcə regional qrupunun baş inspektoru, polis kapitanı Eşqin Qasimov bildirib ki, sözügedən məsələ ilə bağlı Goranboy Rayon Polis Şöbəsinin əməkdaşları müvafiq araşdırmalar həyata keçiriblər:

“Araşdırmalar zamanı iddia olunan hadisədə adları keçən hər bir şəxs müəyyən olunaraq Goranboy RPŞ-yə gətirilib. Rayon İcra Hakimiyyətinin və Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin əməkdaşları da dəvət olunaraq araşdırmalar başlanılıb. İlk izahatlar alındıqdan sonra araşdırmanın davam etdirilməsi üçün Goranboy Rayon Prokurorluğuna yönləndirilib”.

Macarıstanın Baş naziri Viktor Orban deyib ki, bu müharibədə Ukraynanın Rusiyaya qalib gəlmək şansı yoxdur.

APA xəbər verir ki, bu barədə Macarıstanın hökumət başçısı amerikalı siyasi tok-şou aparıcısı Toker Karlsona müsahibəsində deyib.

O bildirib ki, çoxları Kiyevin Moskva üzərində qələbə qazanacağını zənn edir. Bu yalandır. Mümkünsüzdür. Ukrayna əsgərləri rüslardan daha tez tükənəcək. Nəha-

Orban: “Tramp Qərb dünyasını xilas edəcək adamdır”

yət, sayılacaq əsas şey regiondakı çəkmələrdir və rüslar bu mənada daha güclüdür”.

Viktor Orban qeyd edib ki, yalnız ABŞ müharibəni sonlandırır bilər.

Rusiyanın getdikcə gücləndiyini deyən baş nazir Orban hazırkı məqamda Ukraynanın NATO-ya qə-

bul olunacağını real hesab etmədiyini əlavə edib.

“Ukraynanın NATO-ya qəbulu hazırda real təklif deyil, onu unudur”, - o əlavə edib.

O, həmçinin rüsların prezident Vladimir Putindən “bezəcəyinə” inanmadığını qeyd edib. 2014-cü

ilə Rusiya tərəfindən qeyri-qanuni ilhaq edilmiş Kırım barədə isə Orban deyib ki, o, Kırımın Ukraynaya qaytarılması şansını çox az görür.

“ABŞ Prezidenti Co Bayden olsaydınız nə edərdiniz” **sualına cavabda Orban deyib:** “Trampı geri çağırın! Bir çox

səbəblərə görə onu tənqid edə bilərsiniz, lakin son bir neçə onilliyin ən yaxşı xarici siyasəti ona məxsusdur. O, heç bir yeni müharibəyə başlamadı, şimali koreyalılara, Rusiyaya və hətta çinlilərə qarşı yaxşı rəftar etdi. Və əgər o, Rusiyanın işğalı zamanı prezident olsaydı, rüsların bunu etməsi mümkün olmazdı. Tramp Qərb dünyasını və bütün bəşəriyyəti xilas edə biləcək adamdır”.

İkinci "Super Ay" göründü: Yer üçün təhlükə - zəlzələ ehtimalı...

Xıdır Mikayılov: “Ayın Yerə yaxınlaşması dövründə heç bir zəlzələ hadisəsi baş verməyib, sadəcə...”

Avqust ayının 30-dan 31-nə keçən gecə 2023-cü ilin ikinci "Super Ay" hadisəsi müşahidə olunacaq. Rus mediası yazır ki, bu möhtəşəm hadisə əslində Yer üçün təhlükəli ola bilər. Ay və Yer arasında belə bir məsafə planetimizin geoloji sabitliyinə təsir edə biləcək iki güclü qravitasiya zərbəsinə səbəb ola bilər. Belə destabilizasiyanın mümkün nəticəsi zəlzələlər və ya ən pis halda bir böyük meqazəlzələ ola bilər. Sual olunur ki, Ayın bura nə aidliyi var? Qeyd edilir ki, Yer səthi hərəkət edən, toqquşan və zəlzələlərə səbəb olan litosfer plitələrindən ibarətdir. Ayın cazibə qüvvəsi bu lövhələrə təsir edir və onların hərəkətində əsas amil hesab olunur. Yer təbii peyki seysmik aktivliyin artmasına səbəb olur. Bu təsirin isə iki həftə ərzində ən güclü olduğu bildirilir - "Super Ay"dan bir həftə əvvəl və ondan sonrakı həftə.

Qeyd edək ki, bu ilin fevralında Türkiyədə Kahramanmaraşda baş verən güclü zəlzələni "Super Ay"la əlaqələndirənlər var. Rusiyanın "Komsomolskaya pravda" nəşri bunun astroloji tərəflərini araşdırıb. Bildirilir ki, Türkiyədəki zəlzələnin əsas mənbəyi Şərqi Anadolu qırılma xəttidir, lakin heç kim bu qədər dağıntı olacağını gözləməirdi. Burada "Super Ay"ın təsiri istisna de-

yil. Statistikaya görə, Ay Yerə yaxınlaşanda bəşəriyyəti iki həftə ərzində - "Super" olmağından (ən yaxın olduğu məsafə) bir həftə əvvəl və bir həftə sonra - gərgin və müəmmalı vəziyyətdə saxlayır. Bunun nümunələri də var. 2004-cü də Cənub-Şərqi Asiyada baş vermiş zəlzələ, ardınca dəhşətli tsunami "Super Ay" görünməmişdən əvvəl olub. 2011-ci ildə Yaponiyada Fukusima AES-in zərər görməsinə səbəb olan zəlzələ "Super Ay"ın səmada görünməsi ilə üst-üstə düşüb. Türkiyədə baş verən zəlzələ, da-

ha doğrusu, bu qədər dəhşətli olmasının sirri "Super Ay"la bağlı ola bilər. Araşdırmalara görə, bu zəlzələ Ayın "Super" olmasından sonra Yer kürəsindən uzaqlaşma vaxtına düşüb.

Bəs görəsən, deyilənlərin hər hansı elmi əsası varmı? Deyilənlər nə qədər həqiqəti əks etdirir?

Mövzu ilə bağlı **Bakı Dövlət Universitetinin Fizika fakültəsinin Astrofizika kafedrasının dosenti, fizika üzrə fəlsəfə doktoru Xıdır Mikayılov** "Yeni Müsavat"a ilk olaraq xatırladı ki, birinci

"Super Ay" avqustun əvvəlində olub: "İkinci isə avqustun 30-da Bakı vaxtı ilə saat 19:52-də olub və avqustun 31-də saat 05:37-də Dolu (Tam) Ay fazasına keçəcək. Ay Yerə ən yaxın məsafədə olursa, bunlara "Super Ay" deyilir. Ay Yerinin ətrafında çevrə üzrə deyil, ellipsis üzrə hərəkət edir. Ay Yerə ən yaxın məsafədə olursa, perigey, yerə ən uzaq məsafə isə apogey deyilir. Perigeyə ən yaxın məsafə zamanı Ay tam olursa, bu zaman "Super Ay" müşahidə olunur. Perigey, apogey məsafələri özü də dəyişə

bilir. Adətən 356420 km-ə qədər Ay Yerə yaxınlaşa bilər. Ən yaxın məsafəsi isə təqribən 370000 km-dir. Deməli, o yaxın məsafə, 356 minlə 370 min arasına dəyişir. Ən yaxın olanda ən böyük "Super Ay" hadisəsi baş verir. Builki bir az fərqlidir və perigeydə Aya qədər məsafə 357181 km təşkil edəcək”.

BDU-nun dosenti onu da qeyd etdi ki, "Super Ay" hadisəsini Azərbaycan ərazisində avqust ayının 30-dan 31-nə keçən gecə saat 19:23-dən başlayaraq bütün gecə ərzində müşahidə etmək mümkün olub: “Bu hadisə adi "Super Ay" hadisələrindən biri hesab olunur. Sadəcə, Dolu (Tam) Ay fazası bir ayda iki dəfə baş verirsə (birinci "Super Ay" hadisəsi avqust ayının 1-dən 2-nə keçən gecə baş vermişdi), ikinci Dolu Ay Mavi Ay adlandırılır. Lakin bu, o demək deyil ki, mavi Ay görəcəyik. Mavi Ay ifadəsi çox qədimdən gəlir və şərti olaraq adlandırılıb. Vulkan püskürmələri zamanı atmosfərə atılan toz səbəbindən Ayı mavi rəngdə görə bilərik. Avqust ayında baş verəcək ikinci "Super Ay" hadisəsi eyni bir ayda ikinci Dolu Ay fazasına təsadüf etdiyindən bu, Super Mavi Ay adlandırılır.

Son 100 ildə Ayın Yerə maksimal yaxınlaşması 1948-ci il yanvar ayının 26-da baş vermişdi. Bu zaman Aya qədər məsafə 356462 km olmuşdu. Növbəti belə maksimal yaxınlaşma 2034-cü il noyabr ayının 25-də baş verəcək, bu zaman Aya qədər məsafə 356447 km (indikindən 734 km daha yaxın) olacaq.

Ümumiyyətlə, XXI əsrdə Ayın Yerə ən çox yaxınlaşması 2052-ci il dekabrın 6-da baş verəcək. Bu zaman Aya qədər məsafə 356424 km olacaq.

"Super Ay" insanların sağlamlığına təsir göstərmir və daşqınlar, zəlzələlər, vulkan püskürmələri və sunamilər kimi təbiət hadisələrinə səbəb olmur. Bəzi astroloqlar insanlarda vahimə yaradır, bu yanlışdır. Adi astronomik haldır. İl ərzində 2,3, bəzən 4 dəfə baş verə bilər. Onlar yalnız adi Tam Aydakı okeanlarda qabarmalardan bir neçə santimetr yüksək qabarmalara səbəb olur. Super Tam (Dolu) Ay adı Tam Aydan bir qədər böyük və parlaq göründüyünə üçün insanlar gecə səmasını öyrənməyə ruhlandırır və astronomiyani daha da maraqlı edir”.

O ki qaldı Türkiyədə Kahramanmaraşdakı zəlzələnin bununla əlaqələndirilməsinə, mütəxəssis qeyd etdi ki, bununla bağlı xüsusi araşdırma aparıb: “Bəli, Kahramanmaraşda zəlzələ olan zaman belə fikirlər deyildi. Amma o dövrdə bu cür astronomik hadisələr olmamışdı. Sırf Yerinin özünün tektonik vəziyyəti ilə bağlı olan məsələdir. Bu ərazilər sadəcə tektonik ərazilərdir. Bu cür xəbərlərlə insanları təşviş salırlar. Bunun nə Günəş aktivliyi ilə, nə "Super Ay"la bağlılığı var. Ən azı 200 min il üçün araşdırma aparmışam, Ayın Yerə yaxınlaşması dövründə heç bir zəlzələ hadisəsi baş verməyib. Bir-iki hadisə ilə sadəcə üst-üstə düşüb. Bunun heç bir elmi əsası yoxdur”.

□ Afaq MİRAYIQ, “Yeni Müsavat”

Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun (DSMF) məlumatına görə, 2023-cü il 1 iyul tarixinə ölkədə 1 milyon 96 min nəfər pensiyaçı qeydiyyatda olub. Yeni ölkə əhalisinin 10,8 faizi pensiyaçılardır. Onların 64,1 faizi yaşa, 23,6 faizi əlilliyə, 12,3 faizi isə ailə başçısını itirməyə görə pensiya alır.

Ötən ilin iyulun 1-i ilə müqayisədə qeydiyyatda olan pensiyaçıların sayı isə 5,4 faiz azalıb. Yeni ötən ilin iyul ayında Azərbaycanda pensiya alanların sayı daha çox idi.

Bəzi ekspertlərin fikrincə pensiyaçıların sayının azalmasının əsas səbəblərindən biri əlilliyə görə pensiya alanların sayında qeydə alınan iki rəqəmli düşüştür. Belə ki, əlilliyə görə pensiya alanların sayı 16,4 faiz azalıb. Buna səbəb əlilliyin yenidən qiymətləndirilməsi zamanı imtinaların sayının əvvəlki dövrlərlə müqayisədə artması və meyarların dəyişdirilməsidir. Bu kateqoriya üzrə azalmaların ümumi pensiyaçıların sayına birbaşa təsir göstərirdi bildirilir.

Bəs pensiyaçıların sayı niyə azalıb?

İqtisadçı ekspert Natiq Cəfəri mövzu ilə bağlı "Yeni Məşavət"ə danışib. Ekspert qeyd edib ki, pensiya təqaüdü alanların sayının azalmasının bir neçə səbəbi var:

"Əsas səbəblərdən biri həqiqətən də əlilliyin təyinatı ilə bağlı yeni qaydaların təsdiqi ilə bağlıdır. Belə ki, əvvəl 1-ci, 2-ci, 3-cü qrup əlillik də-

Ölkədə pensiyaçıların sayı azalıb, səbəb... - ekspertlərdən ilginclər

Ekspert: "Bəzi insanlar qanunsuz olaraq təqaüddən məhrum olunublar və bununla bağlı araşdırmalar aparılmalıdır"

rəcəsi var idisə, indi iş qabiliyyətinin hansı faiz nisbəti ilə itirilməsinə görə əlilliyin təyin edilməsi prosesinə başladı. Bu da həm müəyyən problemlər yaratdı, həm də bu cür şəxslərin sayının azalmasına səbəb oldu ki, bu da ümumi təqaüd alanların sayına təsir göstərdi.

Burada haqlı olaraq qeyri-qanuni yollarla təqaüd alanların təqaüdü də ləğv

olundu. Amma bəzi narazılıqlar yaşandı, necə deyirlər, "qurunun oduna yaş da yandı". Beləliklə, bu sahədə bu günə qədər də bəzi narazılıqlar var, bəzi insanlar qanunsuz olaraq təqaüddən məhrum olunublar və bununla bağlı araşdırmalar aparılmalıdır".

İqtisadçı qeyd edib ki, pensiyaçıların sayının azalmasına təsir göstərən

digər amil son illərdə yaşanan koronavirus və digər problemlər olub: "Belə ki, 2021-22-ci illərdə xeyli sayda yaşlı insan bu problemlərdən həyatını itirdi. Bu tip amillər cəmləşəndə rəsmi statistikada pensiya təqaüdü alanların sayının azalmasına şahid oluruq".

İqtisadçı-alim, Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq ko-

mitəsinin üzvü Vüqar Bayramovun sözlərinə görə, pensiyaçıların sayının azalmasının əsas səbəblərindən biri əlilliyə görə pensiya alanların sayında qeydə alınan iki rəqəmli düşüştür: "Belə ki, əlilliyə görə pensiya alanların sayı 16,4 faiz azalıb. Buna səbəb əlilliyin yenidən qiymətləndirilməsi zamanı imtinaların sayının əvvəlki dövrlərlə müqayisədə artması və meyarların dəyişdirilməsidir. Bu kateqoriya üzrə azalmalar ümumi pensiyaçıların sayına birbaşa təsir göstərmişdir. Digər tərəfdən, ailə başçısını itirməyə görə pensiya alanların sayında da azalma qeydə alınıb: 9,7 faiz.

Bütün bunlarla yanaşı, DSMF-nin məlumatına görə, həmin dövrdə yaşa görə pensiya alanların sayı isə 0,4 faiz artıb. Bu, yaşa görə pensiya alanların sayında kiçik də olsa artımın qeydə alınması anlamına gəlir. Orta pensiya

məbləği ötən ilin uyğun dövrü ilə müqayisədə 18,2 faiz artaraq 435,0 manat olub. Əmək pensiyasının minimum məbləği isə 16,7 faiz artırılaq 2023-cü ilin 1 fevral tarixindən 280 manat müəyyən edilib".

Millət vəkili hökumətə bir sıra təkliflər verdiklərini bildirib: "Qeyd edək ki, pensiya islahatları çərçivəsində pensiya kapitalından daha səmərəli istifadə, minimum kapital yığımları ilə yanaşı orta həddin müəyyənləşdirilərək kapitalın həcmindən asılı olaraq daha erkən pensiyaya çıxmaq hüququnun verilməsi, pensiya kapitalının bir hissəsinin və rəsəyə transfer olunması hallarının müəyyənləşdirilməsi, qadın pensiyaçıların pensiya kapitalının xüsusi əmsala vurularaq artırılması kimi təkliflərimizi təqdim etmişik".

□ Xəlilə GƏRAY, "Yeni Məşavət"

Kimlər tələbə ola bilməyəcək - statistik rəqəmlər

Ekspert: "Ali təhsil müəssisələrinə qəbulun əlçatanlığı demək olar ki, tam şəkildə təmin olunub"

Ali məktəblərə qəbul üçün ixtisas seçimi başa çatıb və hazırda abituriyentlər nəticələrin açıqlanmasını gözləyir.

Ekspertlər bildirir ki, bu il 14 mindən çox abituriyent tələbə ola bilməyəcək.

İxtisas qrupları üzrə vəziyyət:

Bu il ali məktəblərə 55900 plan yeri üzrə 70299 abituriyent ixtisas seçimi edib.

Təhsil eksperti Kamran Əsədov ixtisas qrupları üzrə ixtisas seçimi edən abituriyentlərin plan yerləri ilə müqayisəsini aparıb. Ekspert qruplar üzrə ali məktəblərə daxil ola bilməyəcək tələbələrə sayını müəyyənləşdirib:

- 1-ci qrup üzrə plan yeri 18386 ixtisas seçimi edənlərin sayı 21750 nəfərdir, bu qrup üzrə 3364 nəfər kəsilecek;

2-ci qrup üzrə plan yeri

13285 ixtisas seçimi edənlərin sayı 16322 nəfər təşkil edir, 3037 nəfər tələbə adını qazana bilməyəcək;

- 3-cü qrupa gəldikdə, burada plan yeri 16067, ixtisas

seçimi edənlərin sayı isə 19772 nəfərdir. Bu qrupda 3705 nəfər abituriyent kənarda qalacaq;

Ən az abituriyentin üz tutduğu 4-cü qrup üzrə plan yeri isə 4100, ixtisas seçimi edənlərin sayı 5774 nəfər təşkil edir. Bu qrupda da 1674 nəfər kəsilecek.

"Yeni Məşavət"ə geniş açıqlamasında təhsil eksperti Kamran Əsədov

qeyd etdi ki, bu ilki qəbul imtahanları fərqli formatda keçirildi. O bildirdi ki, dəyişiklik I qrupda daha çox nəzərə çarpdı: "Sualların modelində edilən dəyişiklik, ümumi struktur dəyişiklikləri ixtisas seçiminə bilavasitə təsir göstərdi. Biz ixtisas qrupları üzrə nəticələrə baxanda görürük ki, ən yaxşı nəticə 1-ci qrup üzrə qeydə alınıb, belə ki, plan yeri 18386-dır. Bu isə keçən illə müqayisədə 2 mindən çox artım deməkdir. Ayrılan plan yerlərindən 13346-sı dövlət sifarişlidir, bu isə kifayət qədər ciddi rəqəmdir. Bu il I ixtisas qrupu üzrə riyaziyyat-informatika altqrupunda bir qədər gərgin vəziyyət yaranmışdı çünki dövlət sifarişli yerlərin sayı həddən artıq çox idi. II qrupunda isə 13285 plan yerindən 4325-i pulsuz ixtisaslardır. Azərbaycan bölməsi üzrə 10190 nəfər, rus bölməsi üzrə 555 yer ayrılıb. Müsəbiqə yerlərinin sayı 2540-dır. 200-dən çox balların formalaşdığı yerlərdə bəzi ixtisas yerlərinin boş qalma ehtimalı var. III ixtisas qrupu üzrə plan yerlərindəki dəyişiklik abituri-

yentlər üçün çətinlik yarada biləcək. Ümumilikdə, bu qrup üzrə 16067 nəfər qəbul olacaq, onların 4265-i pulsuz oxuyacaq. Bu il tarix-coğrafiya altqrupunda beynəlxalq münasibətlər və regionşünaslıq ixtisasları üzrə ödənişsiz əsaslarla oxuyanların sayında keçən illə müqayisədə azalma olacaq. Dil-tarix altqrupu 14292 nəfər tələbə olacaq. Bu çox yaxşı nəticədir. IV ixtisas qrupu üzrə hər zaman gərginlik olub. Bu il plan yerlərində ciddi artım olub. Keçən il bu rəqəm 485 idisə, bu il 520-yə qədər artdı. Ödənişsiz plan yerlərinin sayında da artım oldu. Tibb sahəsi üzrə tələbələrin 90 faizi pulsuz təhsil alacaq. IV ixtisas qrupu üzrə 3045 nəfər pulsuz təhsil alacaq. Ən az tələbə qəbulu bu qrup üzrə olacaq. V qrup üzrə yəni ixtisaslar var. Qabiliyyət imtahanlarının şəffaf keçirilməsi daha bacarıqlı gənclərin qəbul olmasına gətirib çıxaracaq. Ümumiyyətlə, ali təhsil müəssisələrinə qəbulun əlçatanlığı demək olar ki, tam şəkildə təmin olunub".

□ Nigar HƏSƏNLİ, "Yeni Məşavət"

Təyyarə qəzasında ölən “Vaqner” özəl hərbi şirkətinin təsisçisi Yevgeni Priqojinlə vida mərasimi qapalı formatda baş tutub. APA-nın Rusiya bürosu xəbər verir ki, bu barədə Priqojinin mətbuat xidməti məlumat yayıb. Priqojinlə vidalaşmaq istəyənlərə elan edilib ki, Sankt-Peterburqdakı Poroxovskoye qəbiristanlığını ziyarət edə bilərlər. Priqojinlə vida mərasiminin də qapalı formatda olması bir daha onun ölmədiyi, başqa adla, üz dəyişərək yaşayacağı iddialarını artırmış oldu. Bəzilərini həтта iddia edir ki, Priqojin hazırda Afrika qitəsindədir və Rusiyanın oradakı gələcək planlarında yer ala bilər...

Digər bir sual odur ki, Priqojin istənilən halda artıq “Vaqner”in rəhbəri deyil. Onun təşkilatı buraxılacaq mı, yoxsa digər şəxsə veriləcək? Putin bundan sonra kiməsə hərbi özəllik verərmə?

Bu xüsusda yerli və xarici ekspertlərin maraqlı təhlilləri var. Məsələn, **İqtisadçı ekspert Natiq Cəfəri** Ölkə.az-a deyib ki, “Vaqner” qrupuna nə qədər pul xərcləndiyini demək çətin, çünki təşkilat uzun illərdir fəaliyyət göstərir: “Yalnız 2 ay öncə çevrilişə cəhd zamanı Rusiya prezidenti təşkilatın xərcləri ilə bağlı məlumat vermişdi. Bildirilmişdi ki, son bir ildə “Vaqner” qrupuna 86 milyard rubl ödəniş olunub. Bu isə təqribən 1 milyard dollardan yuxarı məbləğdir. Bu qrup bir neçə ildir fəaliyyət göstərir və onun maliyyələşdirilməsi büdcənin gizli hissəsindən həyata keçirilir. Bundan əlavə, bir sıra şirkətlərə Priqojinə əlavə vəsaitlərin ödənilməsinin tapşırıldığı güman edilir”. **Ekspertin sözlərinə görə, Priqojin “Vaqner”dən əlavə 10 milyardlarla rubl dövriyyəsi olan “Konkord” şirkətlər qrupunun da rəhbəri idi:** “Ketrinq şirkəti orduya, dövlət müəssisələrinə yemək və ərzaq tədarükü ilə məşğul idi. Əgər “Konkord” şirkəti və “Vaqner” qrupu qalacaqsə, yeni rəhbərliyi və maliyyə mənbələri olacaqsə, Rusiyanın xarici ölkələrdə, eləcə də Afrika ölkələrindəki iqtisadi maraqlarını hərbi yolla həyata keçirməkdə davam edəcək. Lakin bu qrupun qalıb-qalmayacağı, hansı formada idarə olunacağı, Priqojinin yerini tutubla bələk birinin olması məlum deyil”. “Vaqner” və “Konkord” qrupunun nə qədər vəsaitə nəzarət etdiyi açıqlanmasa da, yüz milyonlarla dollar itkidən söhbət getdiyini deyə bilərik”, - deyir N. Cəfəri

Priqojinin “Vaqner”inin taleyi necə olacaq - təşkilat buraxılacaq, yoxsa...

“Onu əvəz edəcək yeni hərbi şirkət Rusiyanın Afrika və bir sıra regionlarda siyasətini davam etdirəcək”

əlavə edib.

“Yevgeni Priqojinin öldürülməsindən sonra “Vaqner” ləğv ediləcək”. Bu sözləri isə Globalinfo.az-a politoloq Məhəmməd Əsədullazadə deyib. Onun sözlərinə görə, buradakı silahlılar digər müzdlü hərbi şirkətə transfer olunacaq: “Vaqner” Qərb tərəfindən terror təşkilatı kimi tanınır və ciddi hərbi cinayətlər törədiblər. Rusiyanın imicinə zərər vurub, üstəlik, daxildə hərbi qiyam etməklə Vladimir Putinin zəifliyini nümayiş etdirdilər. Kreml bu qruplaşmadan yaxasını qurtarır. “Vaqner”i əvəz edəcək yeni hərbi şirkət Rusiyanın Afrika və bir sıra regionlarda siyasətini davam etdirəcək. Kremlə elita daxilində qarşıdurmaların davam edəcəyi gözlənilir”.

““Vaqner” hərbi şirkət kimi qalmayacaq” - bu fikirlər isə Mühəribə Araşdırmaları İnstitutunun gündəlik hesabatında yer alıb. Hesabata görə, “Vaqner” özəl hərbi şirkətinin rəhbəri Yevgeni Priqojin, onun komandiri Dmitri Utkin və loqistika və təhlükəsizlik şöbəsinin rəisi Valeri Çekalovun qətlə yetirilməsindən sonra qurumun kvazi müstəqil paralel hərbi qurum kimi mövcudluğu sual altındadır. Məlumatla görə, Rusiya Müdafiə Nazirliyi sözügedən hərbi şirkətin xaricdəki əməliyyatlarına nəzarət etmək üçün indiki və keç-

miş “Vaqner” üzvlərini cəlb edən özəl hərbi şirkətlər yaradıb. Rusiya mənbələri iddia edir ki, Kreml maliyyə problemləri səbəbilə Belarus hökumətinə pul ödəməkdən imtina edib və bu, Belarusdakı döyüşçülərin istefaya getməsi ilə nəticələnir. Avqustun 1-i və 23-də peykdən çəkilmiş görüntülər göstərir ki, “Vaqner” ötən ay Belarusun Asipoviçi əyalətinin Tselje şəhərindəki düşərgəsindəki çadırların demək olar, üçdə birini söküb. Ukrayna Müqavimət Mərkəzi avqustun 23-də Belarusdakı düşərgələrdə olan naməlum sayda “Vaqner” döyüşçülərinin Rusiyaya qayıtmaq üçün hazırlıqlara başladığını da bildirir.

“Ukrayna Gələcəyin İnstitutu” analitik mərkəzinin beynəlxalq siyasət və Yaxın Şərq üzrə eksperti İliya Kusa da bu mövzuda maraqlı təhlil ortaya qoyub. O qeyd edir ki, Yevgeni Priqojinin yarımçıq üsyandan sonra xilas olmayacağı aydın idi: “Nəticə budur. Onunla birlikdə üsyanda birbaşa iştirak edənlərin hamısı, o cümlədən Dmitri Utkin də öldü. Putini zəif göstərdilər, onun tək adam imicini darmadağın etdilər və ona bir müddət vaxt verdilər. Və Putindən gözlənilən cavab gəldi. Bundan sonra “Vaqner” zəifləyəcəkmi? Bir təşkilat olaraq, bəlkə də, hə. Rusiya xarici siyasətinin

aləti kimi - yox. İndi bu cına-yətkar dəstəni sındırmaq və “Vaqner”ə nəzarəti ələ keçirmək daha asan olacaq. Artıq iki aydır ki, Kreml bunu etməyə çalışırdı. Priqojin gözədən çıxarılmışdı, çünki ona artıq ehtiyac yox idi. Bəlkə də Yevgeni yenə hansısa demarş hazırlayırdı, kim bilir. Hər halda, “Vaqner”in fəaliyyətinə son qoyuldu demək olmaz. Bu hadisə mənə İran İslam İnqilabı Keşikçiləri Korpusunun (SEPAH) Əl-Qüds xüsusi təyinatlı bölməsinin komandiri, general Qasım Süleymaninin öldürülməsini xatırladır. Bu elit qüvvələri onun ölümündən sonra yoxa çıxdıları? Yox. İranın Süleymani olmadan xaricdə fəaliyyət göstərmək qabiliyyəti kəskin şəkildə zəifləyibmi? Yox. Bəli, bəzi bölmələr daha pis işləməyə başladı, axı onun şəxsiyyəti üstün idi və təşkilatçılıq qabiliyyəti var idi. Amma fəlakət baş vermədi, digər şəxslər tez bir zamanda qurumu nəzarətə götürdülər. Və ya başqa bir misal. Suriyada bir çox əsas döyüşlərdə öz adını çəkən yarımuxtar elit birliklər olan “Pələng Qüvvələri” var idi. Təbii ki, onlar üsyan qaldırmadılar, lakin çox məşhur oldular. Xüsusən də onların komandiri general Suqeyl əl-Hasan və ruslar onlara qarışdı. Nəticədə heç bir qətl hadisəsi baş vermədi, amma

Rusiya Ukraynaya xəbərdarlıq edib

Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü Mariya Zaxarova Ukraynaya xəbərdarlıq edib.

“Report” TASS-a istinadən xəbər verir ki, o, bu barədə həftəlik brifinqdə çıxışı zamanı deyib.

M. Zaxarova bildirib ki, Ukraynanın Rusiya ərazisinə hücumları cavabsız qalmayacaq.

Qeyd edək ki, Ukrayna son günlər Rusiya ərazisinə zərbələr endirir.

Ukrayna bu gecə Rusiya ərazisində indiyə qədərki ən güclü PUA hücumunu həyata keçirib.

Kreml: “Priqojinin ölümü ilə bağlı beynəlxalq araşdırmadan söhbət gedə bilməz”

“Vaqner” özəl hərbi şirkətinin təsisçisi Yevgeni Priqojinin təyyarəsinin qəzaya uğraması işi ilə Rusiya İstintaq Komitəsi məşğul olur.

APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bunu Kremlin mətbuat katibi Dmitri Peskov bildirib.

O, Priqojinin təyyarəsinin qəzaya uğraması ilə bağlı cinayət işinin Rusiya tərəfinin araşdırması olduğunu söyləyib: “Beynəlxalq araşdırmadan söhbət gedə bilməz. Müxtəlif versiyalar nəzərdən keçirilir, onların arasında qəsdən törədilmiş pis əməl də var”, - deyir Rusiya prezidentinin sözcüsü vurğulayıb.

Qeyd edək ki, Braziliya Rusiyanı Priqojinin təyyarəsinin qəzasını birgə araşdırmağa dəvət edib. Təyyarənin Braziliya şirkəti tərəfindən istehsal edildiyini əsas gətirən Braziliya tərəfi Moskvaya hadisəni birgə araşdırmağı təklif edib. Lakin Moskva dəlilləri təkbəşinə araşdırmaq qərarına gələrək Braziliyaya Priqojinin ölümünü araşdırmağa icazə verməyib.

məntiq eynidir: general mümkün qədər uzaqlaşdırıldı, zabitlər dəyişdirildi, dəstələrin adı dəyişdirilərək Suriya Silahlı Qüvvələrinin 25-ci diviziyası və orduya inteqrasiya olundu. Düşünürəm ki, “Vaqner”lə bağlı da belə olacaq. Priqojindən bir müqəddəs düzəldəcək-lər, “Vaqner” bir növ “rebrəndinqdən” keçəcək və dövlət strukturlarına daha da inteqrasiya olunacaq. Bunun məhz Kremlin “Priqojin planı” olduğuna şübhə

yoxdur. Bu vəziyyət Rusiya Federasiyasının düşdüyü müharibə şəraitində olduqca yaygındır. Amma biz rahatlamamalıyıq. Priqojinin ölümünün təşkilatın imkanlarına və imzalanmış müqavilələrin sonrakı icrasına necə təsir edəcəyini təhlil edərkən Kiyev bir az vaxtını ayıraraq Afrika ölkələrini “Vaqner”lə əməkdaşlıqdan imtina etməyə inandırmağa başlaya bilər”.

□ **Elsən MƏMMƏDƏLİYEV,**
“Yeni Məsəvat”

Son illərdə sahibsiz itlərin peyvəndlənməsi, qısırlaşdırılması, sığınacaqlara toplanması prosesi həyata keçirilsə də, Bakıda, Sumqayıtda, Gəncədə və ölkənin bütün regionlarında bu küçə heyvanları maksimum çoxalıb. Hətta bəzi qəsəbələrdə, yaşayış məntəqələrində sürü halında dolayırlar. Vaxtaşırı isə insanlara, xüsusən uşaqlara hücum çəkib xəsarət yetirirlər.

Son aylarda it hücumuna məruz qalanlar hədsiz çoxalıb. Son olaraq Bərdədə 7 yaşlı uşağı it dişləyib. Hadisə rayonun məcburi köçkün şəhərciyində qeydə alınıb. 2016-cı il təvəllüdlü Kərimov Mirkamil Toğrul oğlu həyətdə oynayan, sahibsiz itlərin hücumuna məruz qalıb. Uşaq ətrafdakılar tərəfindən xilas edilərək xəstəxanaya çatdırılıb. Azyaşlıya ilkin tibbi yardım göstərilib, quduzluğa qarşı vaksin vurulduqdan sonra ambulator müalicə üçün evə buraxılıb.

Yer üzü bütün canlılar üçündür. Amma Yer üzünün əşrəfi insandır və vəhşi heyvanların uşaqlara sürü halında hücum etməsi artıq gündəlik baş verən hadisədir. Küçə itləri əsasən köhnə binaların həyətinə cəmlənirlər. Gündüz yatan küçə itləri gecələr ərazilərdə sürü ilə gəzərək, insanlar üçün təhlükə yaradır. Bakının Səbəyel rayonunda, Xırdalan şəhərində, Bayıl, Mərdəkan, Biləcəri və xüsusilə də Masazır qəsəbələrində sahibsiz itlərin əlindən nəinki gecə, heç gündüz də küçəyə çıxmaq olmur. Masazır qəsəbəsi isə it dişləməsi faktına görə ön sıradadır.

Bəs küçə itlərinin azaldılması üçün nə edilməlidir? Bu təhlükə necə önlənməlidir?

Məlumat üçün bildirək ki, əvvəllər sahibsiz itlərin küçələrdən yığılması ilə Bakı Şəhər Mənzil Kommunal Departamentinin Sahibsiz Heyvanlarla Mübarizə İdarəsi məşğul olub. Hazırda bu qurumun və eləcə də icra hakimiyyətlərinin küçə itlərinə qarşı mübarizəsi məhdudlaşdırılıb. Belə ki, əgər əvvəllər qurumun əməkdaşlarına tufəng vasitəsilə itləri öldürməyə icazə verildisə, indi bu, belə deyil. Hazırda sahibsiz itlərlə bağlı Qaradağ rayonunda sığınacaq mərkəzi fəaliyyət göstərir. Onlar isə itlərə zərər vermədən toplayıb qısırlaşdırırlar.

Sahibsiz Heyvanlar üçün Xilasetmə və Sığınacaq Mərkəzi isə itləri qısırlaşdırdıqdan sonra yenidən götürdüklləri ərazilərə buraxır. Qısır itlər kimsəyə hücum etmir. Dünyada küçə itlərini qısırlaşdırmaqla onları təhlükəsiz vəziyyətə gətirirlər.

Məşhur zoopsixoloq, it təlimçisi Orxan Hacıbəyli mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a danışib: “Ümumiyyətlə, çöldə yaşayan itlərin insana hücum etməsinin səbəbi əlbəttə ki, əgər quduz deyilsə, insanlardır.

Öncə qeyd edim ki, quduz itdə məlum simptomlar olur. Bunlar ağızdan köpük gəlmə, arxa nahiyyə ayaqların işləməməsi və sairə. Əgər it ümumiyyətlə uzanıb tərpenmirsə, ona özbaşına toxunmaq olmaz, çünki quduzluq vaxtı arxa ayaqlar qıc olmağa başlayır və avtomatik olaraq da it aqressiv olur. Bu itlər sürüdə yaşamır. Yeni quduz olan it təbii ki, insanı dişləyə bilər.

O ki qaldı itin birbaşa insana hücum etməsinə, Gəncədə, Türkiyədə də itlər yaşayır, amma belə hallarda həmin ölkələrdə çox yaşanmır, çünki həmin ölkələrdə insanla-

rın itlərə olan sevgisi başqadır. Əgər biz yediyimiz yeməyin qalıqlarını küçədə itlərə versək, o itlər heç vaxt bizə hücum çəkməyəcək, hər zaman bizi qoruyacaq, kömək edəcək, yalnız yemək üçün bizə tərəf gələcək.

Amma təəssüflər olsun biz görürük ki, ölkəmizdə hətta böyük şəhərlərdə insanlar sahibi olan ən kiçik itlərdən belə çəkinir, qorxurlar. Və yaxud uşaq itə toxunmaq istəyəndə valideynləri qoymur ki, “olmaz, itə toxunma, dişləyər”. Yeni bu cür fobiyalar var.

Daha çox rayonlarda niyə bu cür hadisələr baş verir, çünki valideynlər uşaqlara öyrədir ki, it təhlükəlidir, quduz ola bilər və sairə. Uşaqlar da itlərə daş atır, neqativ enerji, hərəkət göstərməyə başlayır ki, bu zaman itlərdə bir hissə yaranır ki, insanları görəndə onlara hücum etsinlər. Əgər bir iti avtomobil vurursa, həmin it hər dəfə yoldan keçən avtomobilin arxasınca hürür. İt şüursuz canlı, heyvandır, necə anlasın ki, sürücü iti görməyib, ona görə vurub, daim avtomobilə düşməni kimi baxır, ona hürür, sanki özünü qoruyur. Avtomobil də keçib gedəndə elə anlayır ki, o qovub deyər, avtomobil gedir”.

Orxan Hacıbəyli küçə itləri ilə davranış qaydalarından da söz açıb: “Uşaqlar itə daş atanda, qovalamağa başlayanda itlər də özlərini qorumağa başlayır. Şəxsən mənim yaşadığım küçədə də itlər var, amma onlar insanlara hücum çəkmir. Çünki daim təbliğat aparıram ki, itlərə yemək verin, yemək qalıqlarını çölə qoyun ki, itlər qidalansın. Ona görə də problem yoxdur.

Bir daha qeyd edirəm, Gəncədə, Türkiyədə küçə itləri çox sakit şəkildə yaşayır, bəzən böyük ticarət mərkəzlərində yatırırlar, amma bir kimsəyə toxunmurlar. Çünki onlara yanaşma doğru aparılır.

Əlbəttə ki, küçə itləri çaqqal, canavar deyil. Necə ki, ilanı tapdalamasan, arını vurmamasan səni sancmaz, eləcə də itlər. Çöldə gəzən inəyə vursanız, o da cavab olaraq sizə təpik vuracaq. Yeni itlərlə davranış da bu cürdür.

Əgər yolda gedirsiniz və itlər yatıbsa, onlara baxmaq olmaz. Bu bir təbiət qanunudur ki, itlər qorxu hissini həmişə duyur. İtin iyibilmə qabiliyyəti insanlardan yüz min dəfə, dadbilmə qabiliyyəti isə 360 milyon dəfə çoxdur. Yeni it yediyi ətin, qidanın tərkibində hansı vitaminlərin olduğunu dəqiq bilir.

Ümumiyyətlə, dünyada iti əvəz edən texnologiya yoxdur. Yeni it mina axtarır, xəstəliklər axtaran itlər var. Onları əvəz edən heç bir cihaz, aparat yoxdur. Əgər itin yanından qorxu ilə və yaxud şiddət göstərmək məqsədi ilə keçirsinizsə, onlar, əlbəttə, özlərini qorumaq məqsədilə sizə hücum edəcəkdir.

Ona görə də bu məsələdə günah 90 faiz insanlarda olur. İtlərə kömək etmək, mehriban davranmaq lazımdır. Dünyada ən sadıq heyvanı itdir. Yeganə

Sahibsiz itlər ölkə boyunca

təhlükə sağır - necə davranmalı...

Orxan Hacıbəyli: “Sizə hücum edən itdən özünüzü bu yolla qoruya bilərsiniz...”

heyvandır ki, sahibinə görə öz canın fəda edə bilər. Yeganə heyvandır ki, insan onu azdıranda yüz kilometrə yol gedib öz sahibini axtarır. Bu cür sadıq, sevgi dolu canlının aqressivləşməsinin səbəbi insandır”.

“Əgər küçədə it bizə hücum edərsə, bu zaman nə etməliyəm? Əlimizdə olan əşyanı itə atmaqla, xilas olmaq mümkündürmü?” kimi suallarımıza zoopsixoloq bu cür cavab verdi: “Əgər küçədə hansısa it tək olaraq aqressiv şəkildə üzərinizə gəlsə, əlinizdə olan istənilən əşya, hətta əyninizdə olan gödəkə, papaqla da özünüzü müdafiə edə bilərsiniz. Çünki it yalnız ona tərəf uzatdığınız əşyanı dişləyəcək. Yeni it nəyi görürsə onu dişləyir. Əgər uzatdığınız əşyanı dişləyirsə, eyni zamanda sizi dişləyə bilməz. Beləliklə, hansısa əşya ilə iti qovmaq olar, amma gözləmək lazımdır ki, o qaçandan sonra yerinizdən tərpenəsiniz. Qəti şəkildə it getmədən arxaya çevrilib getmək olmaz, bu zaman it sizə hücum edib dişləyəcək.

İtlərin sürü şəklində hücumuna gəldikdə, əgər itlər sürü şəkildə sizi dairəyə almağa başlayarlarsa, bu artıq birbaşa “ovculuqdur”, yeni itlər sizi öldürməyə qərar verib. Bu zaman 2 it öndən üzərinizə gəlib sizin fikrinizi yayındırmağa, 3-4 it isə arxadan sizə hücum etməyə başlayır. Bu o deməkdir ki, özünüzü qorumaq üçün əlinizə nə keçsə itlərə atıb, onları qovmalısınız”.

Daha bir məsələ, bəzən deyirlər ki, Azərbaycanda itləri öldürürlər. Avropada da quduzlaşmış itləri öldürürlər və bunun üçün ayrıca sığınacaqlar var, amma halbuki bizdə həmin sığınacaqlardan yoxdur. Yeni əgər tutaq ki, sahibi olan it kimsə dişləyirsə, birinci dəfə xəbərdarlıq olunur, ikinci dəfə yenə kimsə dişləyirsə, bu zaman onu həmin sığınacağa aparır və öldürürlər. Bu, insanlıq üçündür. Çünki quduzluq sağalmayan bir infeksiyadır”.

Məlum olduğu kimi, it dişləməsi zamanı insan quduzluq xəstəliyinə tutulur. Quduzluq

ağır infeksiya xəstəlik olub, quduzluq xəstəliyinə tutulmuş pishik, it və vəhşi heyvanlar tərəfindən dişlənmədən sonra keçir. Quduzluq xəstəliyi çox ağır əlamətlərlə xarakterizə olunur və əksər hallarda ölümə nəticələnir.

Əksər mütəxəssislər qeyd edir ki, itlər kimsəyə hücum etmir. Onlar, sadəcə, ac olduqları üçün qida istəyirlər. İtlər yalnız təhlükə hiss etdikləri və quduz olduqları zaman hücum edirlər. Ona görə də hücum edib, dişləyib və uzaqlaşmayan itlərin quduz olma ehtimalı yüksəkdir. Bu halda heyvan dişləməsindən sonra dərhal yaranın yuyulması, təmizlənməsi, zərərçəkənin həkim-infeksiyologla gətirilməsi və təcili surətdə quduzluq əleyhinə vaksinin vurulması lazımdır. Quduzluq xəstəliyinə yoluxan insana vaksin vurulmadığı təqdirdə onda quduzluq əlamətləri hiss edilir. Bu əlamətlər hiss edildikdən sonra vaksinin heç bir köməyi olmur və xəstə ölür. Buna görə də dərhal reaksiya lazımdır. Belə ki, ilk 2-3 gün davam edən xəbərdarlıq dövründə ümumi kefsizlik və baş ağrıları ilə yanaşı temperaturun dəyişməsi müşahidə olunur.

Bundan başqa, dişlənmiş yara iltihablaşaraq, şişir, qızır və sıızlayan ağrılar meydana çıxır. Psixikanın ilk pozğunluq əlamətləri: qorxu, dəhşət, həyəcan özünü büruzvə verir. Xəstə qıdadan imtina edir, yuxusu pozulur. Sonradan bu əlamətlərə udmanın çətinləşməsi, “döş sıxıntısı” kimi hallar da əlavə olunur.

Oyanma dövründə reflektor oyanmanın yüksəlməsi və xəstəlik tutmalarının inkişafı ilə xarakterizə olunur. Quduzluğa yoluxan sudan qorxur. Xəstədə su içərkən, daha sonra suyu görərkən, onun şırıltısını belə eşitdikdə, hətta adı belə çəkiləndə tutmalar baş verir. Tutma həyəcan, qorxu və narahatlıqla başlayır, sonradan ona hərəkəti oyanma qoşulur. Bu zaman bədən qəflətən diksinir, udlaq və qırtlaq əzələlərində ağrı spazmlar baş verir, nəfəsalma çətinləşir. Bu zaman xəstənin görünüşü çox xarakterik

olur: o, qışqırıraq başını və bədənini geriyyə əyir, titrəyən əllərini irəliyə atır, su olan qabı itələri, xəstənin boynu dartılır, əziyyətli qıcolmalar üzünə pozur, o, göyərir.

Tutmaların qızgın çağında tənəffüsün və ürək fəaliyyətinin dayanması belə mümkündür. Xəstələr aqressiv olurlar, özlərini və ətrafdakıları cırmaq-layır, dişləyirlər, tūpürürlər, ümidsiz qəzəblə vurnuxur, geyimlərini cırırlar.

İflac dövründə hidrofobiya, psixi oyanma tutmaları kəsilir, içmək, qida qəbul etmək imkanı sağalma ümidini artırır. Bədən temperaturu 42 °C-dək yüksəlir. Artan taxikardiya və hipotoniya xarakterikdir. Bu dövr 18-20 saat davam edir, beləliklə, xəstə adətən ürək və tənəffüs mərkəzinin iflicindən ölür. Xəstəliyin ümumi davamı 3-7 gün, nadir hallarda 2 həftə və daha çox çəkir.

Virus insan orqanizminə 2 yolla düşə bilər - quduz heyvanın dişləməsi nəticəsində; xəstəliyə yoluxmuş heyvanın ağız suyunun insanda olan açıq yaraya dəyməsi nəticəsində.

İnsan orqanizminə düşmüş quduzluq virusları sinirlər vasitəsilə mərkəzi sinir sistemində doğru hərəkət edir, artıq çoxalır və mərkəzi sinir sistemini məhv edir. İnsanlarda xəstəlik xəstə heyvan dişləməsindən dərhal sonra başlanır. Xəstəliyin bir neçə gündən başlamış, bəzən 3-4 aya qədər davam edən inkubasiya (simptomsuz, əlamətsiz) dövrü var. Xəstəliyin inkubasiya dövrünün uzunluğu heyvanın insanı dişləmə nəhiyəsindən aslıdır. Dişlənmə nəhiyəsi nə qədər mərkəzi sinir sistemində yaxındırsa, xəstəliyin inkubasiya dövrü bir o qədər qısa olur.

Q Xəlilə GƏRAY
“Yeni Müsavat”

«Bakcell» parking ödənişlərini sürətli etdi

«Bakcell» şirkəti abunəçilərinə parking ödənişlərini sürətli ödəmək imkanı yaradıb. Artıq abunəçilər parking xidmətinə mobil balansdan ödəyə biləcəklər. Xidmətin aktivləşdirilməsi, deaktiv edilməsi sms vasitəsilə həyata keçiriləcək. Üstəlik, sms pulsuzdur. Qiymətlər müəyyən edilmiş tariflərə uyğun olaraq, minimum 30 qəpikdən başlayır.

«Bakcell» abunəçiləri avtomobilin qeydiyyat nişanı və parklanma məntəqəsinin nömrəsini 1181 qısa nömrəsinə SMS göndərərək parking zamanını başladacaqlar. Parkinqdən çıxarkən isə, “stop” yazıb 1181 qısa nömrəsinə SMS göndərərək kifayətdir.

Korporativ abunəçilər isə ödənişi yalnız AzParking tətbiqi vasitəsilə, həyata keçirə bilərlər.

«Bakcell» şirkəti “«Bakcell» ilə ən sürətli ol” şüarı ilə gənşimiqyaslı kampaniya həyata keçirir. Xatırladaq ki, şirkət “NEQSOL Holding”in tərkibinə daxildir.

Vaxtaşırı ölkədə sahibkarlar təbii fəlakətlər - sel, külək, daşqın nəticəsində ciddi ziyanə düşürlər. Rayonlarda əsasən təsərrüfatlar təbii fəlakətlər nəticəsində məhv olur. Paytaxtda mağazalar əsasən yanğınlar, su basmaları nəticəsində ziyan çəkir.

Son olaraq bir neçə gün öncə Bakıdakı "Binə" və "Sədərək" ticarət mərkəzlərini su basdı. Burada çalışan onlarla sahibkara, ticarətçiyə ziyan dəydi, bəzilərinin mağazasındakı mallar tamamilə məhv oldu.

Subasma sığorta hadisəsi hesab olunurmu? Sahibkarlara hansı halda sığorta ödənilir? Sahibkarlığa, aqrar sektora ciddi dəstəklərdən biri də məhz sığorta məsələsidir.

Sığorta üzrə ekspert İbrahimov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a dedi ki, ölkəmizdə daşınmaz əmlakın icbari sığortası məcburi qaydada həyata keçirilir: "Bu o deməkdir ki, sənədi olan bütün əmlaklar sığortaya cəlb olunmalıdır. Lakin digər bir məsələ var, burada qanunvericiliklə dövlət yumşaq siyasət yeridir. Yəni biz əgər əmlakımızı sığorta etməyiksə, o zaman dövlət İnzibati Xətlər Məcəlləsinin 469-cu maddəsinə əsasən inzibati protokol tərtib etmək səlahiyyətinə malikdir. Tələb oluna bilər ki, nəyə görə əmlakı sığortalamayız. Lakin burada protokolun nümunəsi olmadığına görə hələlik bu məsələ açıq olaraq qalır. Dövlət bir tərəfdən məcbur edir, digər tərəfdən də yumşaq siyasət yeridir. Hansı ki, protokolun nümunəsini təsdiq etməməklə bu məsələdə əlavə qeyd olunur ki, siz özünü könüllü surətdə edirsiniz.

O ki qaldı "Binə" və "Sədərək" ticarət mərkəzləri ilə bağlı məsələyə, ekspert əlavə etdi ki, subasma hadisəsi sığorta hadisəsi hesab olunur: "Binə" və "Sədərək" kimi ticarət mərkəzlərində sənədsiz və ya Fövqəladə Hallar Nazirliyinin yanğın təhlükəsizliyi qaydalarına cavab verməyən obyektlər var. Sığorta şirkətləri belə ticarət obyektlərində sığortalanmanı həyata keçirməkdə maraqlı deyil. Daşınmaz əmlakın icbari sığortası ilə bağlı və ya içəridə olan malların könüllü sığortalanması ilə sığorta şirkətlərini dəvət edilməlidir. Şirkət gəlir, baxır ki, obyektdə yanğın təhlükəsizliyi qaydalarına əməl olunub, ya yox. Adətən "Binə" və "Sədərək"ə FHN sənəd vermir, çünki orada təhlükəsizlik qaydaları pozulur".

Ekspert bildirib ki, sahibkarlar mal gətirərkən onu bəyan etməlidirlər:

Əmlakı, mağazası təbii fəlakətdə məhv olanlar - sığorta məsələsi...

"Hökumət bir tərəfdən məcbur edir, digər tərəfdən yumşaq siyasət yeridir" - ekspertlər sığorta ilə bağlı çağırış edir

səthi yanaşırlar. Lakin hesab edirəm ki, bunun özü də qanun pozuntusudur. Sadəcə, risklər çox olduğundan sığortaçılar orada daha yüksək məbləğ edə bilərlər. Amma sığortalanmadan qaçmağa ehtiyac yoxdur. Ümumiyyətlə, Azərbaycanda sığorta bazarında sığortadan istifadə çox azdır. Sığorta şirkətləri bununla bağlı böyük işlər aparmalı, məhsullarını satmalıdır. Bu istiqamətdə işləri heç də qənaətbəxş deyil. Əhali arasında həm maarifləndirmə, həm də bununla bağlı məhsul satışları çox aşağı səviyyədədir. Bu baxımdan yaxşı olardı ki, sığorta şirkətləri, sığorta sahəsində çalışan təşkilatlar bununla daha ciddi məşğul olsunlar. Ümumiyyətlə, bizdə bununla bağlı problemlər mövcuddur. İnsanların evi dağılır, uçur, bu, sığorta hadisəsi olsa da, insanlar evi sığortalamadığı üçün zərəri ödəyə bilmir. Bütün dünyada bu cür hadisələr sığorta qarşılıdır".

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

"Vergi bəyannaməsi olmalıdır və ya VÖEN hesablarında nə qədər mal satacağılarını bəyan etməlidirlər. Sığorta şirkətləri gömrük bəyannaməsi tələb edir. Çünki sığorta hadisəsi zamanı risklər malın dəyərində uyğun hesablanır. Çox hallarda ticarət mərkəzlərində belə məsələlərə baxılmaz. Hətta bir gün hadisə baş verdikdən sonra sahibkarların VÖEN-lərinə baxdıqda onların əməliyyatlarının ay ərzində 3-5 min olduğunu görürük, yaxud da sabah sığorta hadisəsi baş verdikdə nə qədər malınız var deyəndə 100, 200 min məbləğlərin olduğu ortaya çıxır. Ona görə də sahibkarlar gömrük bəyannamələrini şəffaflaşdırmalıdır ki, sığorta şirkətləri də orada maraqlı göstərsinlər. Sığorta hadisəsi zamanı da sığorta kompensasiyası versinlər".

"Azərbaycan Sığortaçıları Assosiasiyası" (ASA) İctimai Birliyindən də bildirilib ki, "Binə" və "Sədərək" ticarət mərkəzlərini su basması sığorta hadisəsi hesab olunur. Məlumatla görə, bu hadisədən zərər çəkmiş sığortalı əmlakların sahiblərinə ödəniş ediləcək, sığortasız əmlakların sahibləri isə zərəri özləri qarşılamalı olacaqlar: "ASA olaraq sahibkarlara müraciət edərək bildiririk ki, bu kimi ha-

disələr nəticəsində əlavə xərc və maddi zərərle üzləşməmək üçün əvvəlcədən sığortalanmalı və risklərini təminat altına almalıdırlar. Çünki daşınmaz əmlak sığortası həm icbaridir, həm də ümumilikdə sosial-iqtisadi müdafiə siperidir. Daşınmaz əmlakın icbari sığortası növü üzrə qeyri-yaşayış obyektlərinin sığorta tarifi obyektin yeri, təyinatı və miqyası nəzərə alınmaqla müəyyən olunur", - deyərək assosiasiya bəyan edib.

"Daşınmaz əmlakın icbari sığortası ölkəmizdə mövcud olan yaşayış və qeyri-yaşayış əmlakları üçün məcburidir. Bu sığorta növü üzrə proseslər 2011-ci ildə qəbul edilmiş "İcbari sığortalar haqqında" Qanunla tənzimlənir. Qanundan irəli gələn tələblərə görə, yanğın, ildırım düşməsi, meşətdə və istehsalatda istifadə olunan qazın partlayışı, elektrik naqillərində baş verən qısa qapanma, buxar qazanlarının, qaz anbarlarının, qaz kəmərlərinin, maşınların, aparatların və digər oxşar qurğuların və ya cihazların partlayışı, su, istilik, kanalizasiya kəmərlərinin və yanğınsöndürmə sistemlərinin qəzası, habelə qonşu tikililərdən, yaşayış və qeyri-yaşayış sahələrindən, yaşayış evlərindən və binalarından, mənzillərdən, otaqlardan daxil olan su nəti-

cəsində subasma, hər hansı predmetin və ya onun hissələrinin düşməsi, atılması, dəyməsi, dağılması, axıdılması və digər bu kimi formalarda təsiri, yerüstü nəqliyyat vasitəsinin dəyməsi, təbii fəlakətlər - zəlzələ, vulkan, fırtına, qasırğa, tufan, dolu, sel, daşqın, leysan, yer sürüşməsi, üçüncü şəxslərin hərəkətləri nəticəsində zədələnməsi, məhv olması, yaxud hər hansı digər formada itkisi daşınmaz əmlakın icbari sığortası növü üzrə sığorta hadisəsi hesab olunur", - deyərək açıqlamada qeyd olunub.

İqtisadçı Eyyub Kərimli də mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikirlərini açıqladı: "Subasma bəzən təbii fəlakət sayılır, bu da sığorta hadisəsi hesab edilir. Ümumiyyətlə, həm regionlarda, həm Bakıda, həm digər şəhərlərdə çalışan sahibkarlar sığortadan istifadə etsələr, sözsüz ki, bəzi zərərlərin qarşısını ala bilərlər. Regionlarda bununla bağlı aqrar sığorta fondu fəaliyyət göstərir, orada sığortalaya bilərlər. Həmçinin digər sahibkarlar sığorta xidmətlərindən istifadə etsələr, zərərləri daha az olmuş olar. Düzdür, "Sədərək", "Binə" ticarət mərkəzinə bəzən sığorta şirkətləri məhsulları sığortalamırlar. Bu da ondan irəli gəlir ki, on-

ların fəaliyyəti tam qanunauyğun qurulmayıb. Əsasən orada sənədləşmədə problemlər var. Həmçinin o ticarət mərkəzləri risk mənbəyidir. Orada yanğınlar, subasma halları olur. Sığorta şirkətləri bu cür məsələlərə

Azərbaycanda neft kəmərlərində itkilər 30%-dən çox artıb

Bu ilin birinci yarısında Azərbaycanda neft kəmərlərində 1,7 min ton itki olub, bu da illik müqayisədə 30,8% çoxdur. Dövlət Statistika Komitəsindən "APA-Economics"ə verilən məlumata görə, 2022-ci ilin müvafiq dövründə respublika üzrə neft kəmərlərində itkilər 1,3 min ton təşkil edib.

Qeyd edək ki, cari ilin yanvar-iyun aylarında magistral neft kəmərləri ilə 19 649,7 min ton neft nəql edilib ki, bu da illik müqayisədə 10,7% çoxdur. Hesabat dövründə nəqlatmanın 76,5%-i Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft ixrac kəməri (BTC) ilə həyata keçirilib və cari ilin yanvar-iyun ayları ərzində bu kəmərin vasitəsilə 15 025,4 min ton neft ötürülüb ki, bu da illik müqayisədə 6,48% çoxdur.

Xatırladaq ki, ötən il Azərbaycanda neft kəmərlərində 2,9 min ton itki olub, bu da illik müqayisədə 12,1% azdır.

MUSAVAT

Son səhifə

N 153 (8289) 31 avqust 2023

AVQUST

Depressiya və artan narahatlıq xərcəngə səbəb olur?

Mütəxəssislər depressiya və artan narahatlıqla bağlı yanlış fikirləri açıqlayıb. Qeyd edək ki, tədqiqat zamanı tədqiqatçılar depressiyadan əziyyət çəkən insanlarda ağciyər xərcənginə tutulma riskinin 6% artdığını və narahatlıq səviyyəsinin yüksəldiyini qeyd ediblər. Depressiya və artan narahatlıq səviyyəsinin xərcənglə əlaqəli olmadığı məlum olub.

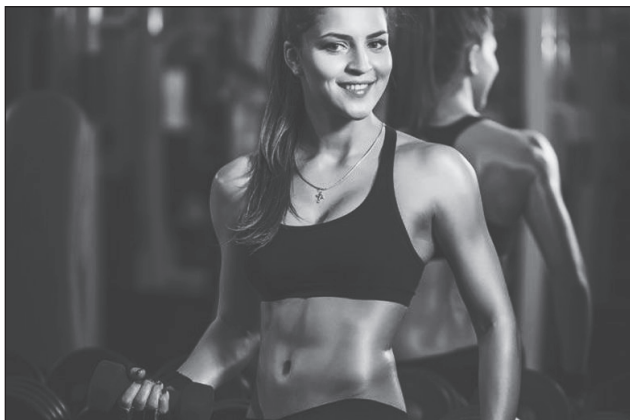
Bir qrup mütəxəssis xərcəng, depressiya və narahatlıq arasında əlaqəni araşdıran bir neçə tədqiqatı nəzərdən keçiriblər. Alimlər depressiya, narahatlıq və müxtəlif xərcəng növlərinin heç bir şəkildə əlaqəli olmadığı qənaətinə gəliblər.

Mobil telefonun kilidini sındırmaq üçün televizor da kifayətdir

Hakerlər evdəki rəqəmsal məişət cihazlarını sındırma və şəxsi məlumatlara giriş əldə edə bilirlər. Bu barədə Rusiyada “Group-IB” Rəqəmsal Məhkəmə Ekspertizası Laboratoriyasının aparıcı mütəxəssisi İqor Mixaylov xəbərdarlıq edib.

Onun sözlərinə görə, evdə nə qədər çox “ağıllı qadret” olarsa, kibercinə-yatkarların onlara daxil olma riski bir o qədər yüksəkdir. “Hakerlər giriş əldə etdikləri qurğular və routerlər vasitəsilə elektron ünvan, bank xidmətləri, sosial şəbəkələr üçün loqin və parolların olduğu smartfonlara, yaxud kompüterə giriş əldə edə bilirlər. Keçən il dünyada belə hücumların sayı 1 milyardı ötüb”, - deyə mütəxəssis bildirib.

Axşam idman zalına gedənlərin nəzərinə - yuxu əvəzinə...

Somnoloqlar tez yuxuya gedə bilməyin metodlarını açıqlayıb. Müasir insan informasiyaya meyilli olsa da, yatmamışdan öncə xəbər oxumaq olmaz. Xəbərlərlə ancaq səhər saatlarında maraqlanmaq olar. Bundan başqa, axşam saatlarında müzakirələr aparmayın, çünki bu zaman hisslərlə bacarmaq çətin olur. Bununla yanaşı, mütəxəssislər yataqda işləməyi məsləhət görmürlər.

Səhər tezdən oyanmaq qeyri-məhsuldar ola bilər

Manchester universitetinin professoru Marilyn Davidson-un sözlərinə görə səhər tezdən oyanmaq üçün insanların müəyyən şəxsi səbəbləri ola bilər, məsələn, “həvəs, işdən razılıq hissi və digər səbəblər”.

Ailədə uşaqların olması və ya işə getmək üçün evdən tez çıxmaq ehtiyacı da adamları səhər tezdən oyanmağa vadar edə bilər.

Lakin əsas məsələ oldur ki, səhər tezdən durmaq heç də həmişə işdə uğur qazanmasına gətirib çıxarmır.

Əslində insandan insan fərqlər və bəzən bu, mənfi nəticələrə gətirib çıxara bilər.

Səhər tezdən oyanmaq qeyri-məhsuldar ola bilərmi?

Bəli. Xüsusən də əgər siz səhər tezdən oyanmağa öyrəşməmişsinizsə.

“İnsanlar deyir ki, hansısa şirkətin rəhbəri səhər saat 05:00-da oyanır, mən də belə edəceyəm. Lakin bu, yuxu çatışmazlığına gətirib çıxarır, siz özünüzdə çətin vəziyyətə salırsınız”, - ABŞ-in Johns Hopkins Universitetinin dosenti

Rachel Salas deyir.

Salas deyir ki, gecələr yuxunu tam həcmə almaq insan üçün olduqca vacibdir.

Yuxunun qısaldılması hesabına səhər tezdən oyanmaq xoşagəlməz hallarla nəticələnə bilər.

Yuxusuzluq bir çox mənfi nəticələrə gətirib çıxara, halsızlıq, diqqətin yayılması, artıq çəki, stress, ürək xəstəlikləri və qan təzyiqinin artması ilə nəticələnə bilər.

Odur ki, tezdən oyanış yuxunun kəsilməsi hesabına əldə olursanız, bunu etmək lazım deyil.

“Tezdən oyanırsınızsa, onda işinizi də tez bitirməlisiniz”, - İngiltərənin Luton şəhərindəki Bedfordshire Universitetinin professoru Gail Kinman deyir. Onun fikrincə, tezdən oyanıb gecəyə-yatma işləyən adamlar sağlamlıqlarına zərər vururlar.

Həmçinin, yatmamışdan öncə fiziki hərəkətlərlə məşğul olmaq tövsiyə edilmir. Çünki idman yorğunluq əvəzinə enerji verir. Yatmamışdan öncə alkoqol və qəhvə qəbul etmək də məsləhətli deyil. Bu içkilər yuxunu pozur. Eyni zamanda telefon və ya parlaq işıq yayan cihazlardan da uzaq olmaq lazımdır.

1 il əvvəl yaralanıb, amma bıçaq sinəsində qalıb

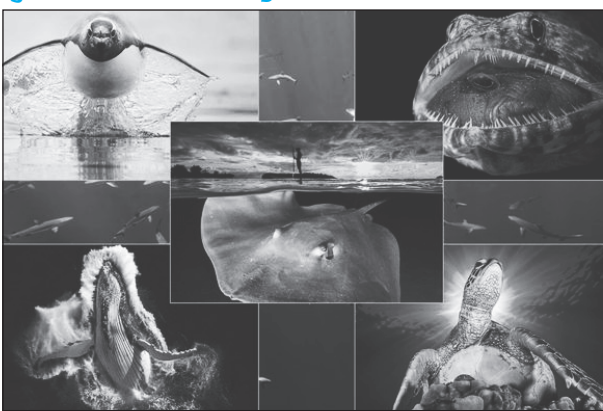
Bir filippinli xuliqanların ona vurduğu bıçağı 1 il sinəsində görməyib. Bu barədə “Coco-nuts” nəşri xəbər verir. 25 yaşlı Kent Ryan Tomao Filippinin Kidapavan şəhərinə səyahət edib. Orada yeniyetmələr ona hücum edərək bıçaqlayıblar. Dövlət xəstəxanasında bir həkim kişini müayinə edib, yarayı yüngül hesab edərək, rentgen olmadan tibib.

Tomao yaranın soyuq havalarda ağrımağa başladığını iddia edir, lakin bunun səbəbini 2021-ci ilin martına qədər, sinə rentgenoqrafiyası çəkənə qədər öyrənməyib. Şəkildə görünüb ki, bıçaq onun bıçaqlandığı ağciyərlərin yaxınlığında qalıb. Bıçağı çıxarmaq üçün kişi Kidapavana qayıtmağı və yarasının tikildiyi eyni xəstəxanaya getməyi planlaşdırır. Onun sözlərinə görə, yarada yad cisim görməyən xəstəxanaya və ya həkimə qarşı məhkəməyə müraciət etməyi düşünür.

Bunları bilirsinizmi?

- * Hər bir insan orta hesabla 290 min dəfə gülür.
- * Hər bir insan ömrü boyunca 25 il yatır.
- * Marafon qaçışı yarışlarında zəncilərin daha çox uğur qazanmasının səbəbi ayaqlarında ağ dərililərdən fərqli olaraq 2 ədəd artıq vətərin olmasıdır.
- * Hər bir insan ömrü boyunca təxminən 2 milyon dəfə biri-birinə söz verir.
- * İşləyən insanlar təqribən 5 ilini oturmaqla keçirirlər.
- * Hər bir insan yemək bişirmək üçün 2.5 ilini, yemək üçün isə 3,5 ilini sərf edir.
- * Qadınlar 17 ilini yalnız artıq çəkiddən xilas olmaq üçün xərcləyirlər.
- * Qadınlar 8 ilini alış-verişə, 1,5 ilini isə qadın salonunda keçirir.
- * İnsan 1 ilini ev təmizliyinə sərf edir.
- * İnsan ömrünün 10 ilini işləməklə keçirir. (20-65 yaş arası həftədə 40 saat işləyənlər)
- * İnsan ömrünün 90 faizini qapalı mühitdə keçirir.
- * İnsan ömrü boyunca 9 il televiziyaya seyr edir. 2 il isə sadəcə reklamları izləyir.
- * Hər bir insan ildə 2 min yuxu görür.
- * Hər bir insan təxminən 4,5 il avtomobil idarə edir və bu insanlar ilin 3 ayını yollarada keçirir.
- * Parisin küçələrini bəzəyən şabalıd ağacları Fransaya Türkiyədən gətirilmişdir.
- * İnsan 1,5 ilini hamamda keçirir.
- * “Bugatti Veyron” avtomobili ən yüksək (420 km) sürətlə gedərsə, 13 dəqiqədən sonra təkərləri əriyər. Ancaq bu demək olar ki, mümkün deyil. Çünki 8 dəqiqə sonra benzini bitir.
- * Eskimoslarda ailəsindən məmnun olmayan uşaq istədiyi başqa bir ailəylə birlikdə yaşaya bilər.

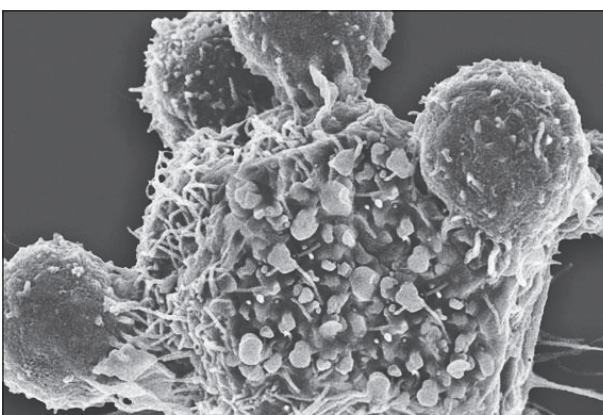
Okean fotoqraflarının çəkdiqləri heyratəmiz kadrlar

Dünyanın ən maraqlı müsabiqələrindən biri də “İlin Okean Fotoqrafı”dır (“Ocean Photographer of the Year”). Bu yarış sualtı dünyanın özəmətinə nümayiş etdirmək və çoxsaylı dəniz canlılarının həyatından bəhs etmək məqsədi daşıyır. Gözəl, sirli, gülməli görüntüləri ilə bu canlılar müsabiqəyə göndərilən kadrların qəhrəmanına çevrilirlər.

Hər il olduğu kimi, bu il keçirilən müsabiqə də möhtəşəm kadrlarla zəngin olub. Artıq yarışın finalçıları seçilib. Sənətkarların qeydə aldıkları görüntülərdə balinaların, balıqların, pingvinlərin, köpekbalıqlarının və s. dəniz canlılarının heyratəmiz anları əks olunub.

Az hərəkət edənlərdə xərcəng xəstəliyi daha çox yayılır

Avstraliyanın Sidney Universitetinin alimləri müəyyən ediblər ki, gündə beş dəqiqəlik intensiv fiziki fəaliyyət xərcəng xəstəliyinin bəzi növlərinə tutulma riskini 32% azalda bilər. Bununla bağlı məlumat “JAMA Oncology” jurnalında dərc edilib. “Fasiləli fiziki fəaliyyət, xərcəng xəstəliyinin hər hansı bir növünün inkişaf risklərini 18%, aktivlik çatışmazlığı ilə birbaşa əlaqəli xərcəng xəstəliklərində isə 32% azaltmaq qabiliyyətini nümayiş etdirdi”, - tədqiqatda deyilir.

Belə fasiləli fiziki fəaliyyət yemək bişirmək, qabların yuyulması və mənzilin təmizlənməsi kimi müxtəlif ev işlərini əhatə edə bilər. Tədqiqatda gündəlik fiziki fəaliyyətinin izləndiyi 22 min nəfər iştirak edib. Araşdırma yeddi il ərzində aparılıb.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

“Yeni Musavat”ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, “Azərbaycan” nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elşad MƏMMƏDLİ
Sifariş: 2220
Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500